DÉPOT LÉGAL

Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

LA VOIX DU PEUPLE — TIẾNG-DÂN — ANNAM HUẾ

NĂM THỨ CHÍN SỐ 834 MỖI SỐ ... 乙亥年十一月十九日 NGÀY THỨ BẢY 14 DÉCEMBRE 1935

DÉPOT LÉGAL INDOCHINE N° 16099

TIẾNG-DÂN 聲民

La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG — Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

GIÁ BÁN — ĐÔNG-PHÁP / NGOẠI-QUỐC — Một năm ... / Sáu tháng 3.50 / Ba tháng 2.00 ... Mua báo phải trả tiền trước. Thơ và mandat gởi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng, xin thương nghị trước.

BÁO-QUÁN ... đường Đông-Ba, Huế — Giây-thép ...

Trên đường quanh quẹo, không khi nào có công-lý.

MUA ĐƯỜNG NGẮN

Tiếng «mua đường ngắn» ở trong dân gian đã thành một danh từ như tiếng tục ngữ, có ý nghĩa hay hay.

Không rõ tiếng ấy có thông hành trong Nam ngoài Bắc không, chớ ở Trung kỳ thì thường nghe nói luôn, nhứt là ai có việc gì tới cửa quan hay bị người ta hăm sẽ trình quan, thì nhiều người cắn răng bóp bụng, móc túi ra mà mua «con đường ngắn» ấy.

Nghe câu nói trên có người bảo:

Hiện ngày nay, đường giao thông đã tiện lợi, xe điện, xe tay, xe hỏa, đã rút đường xa làm đường gần; đường xa ngàn dặm, đi trong mấy giờ đồng hồ, đường ngắn như thế, nhờ công ơn thần khoa học đã ban bố chung cho mỗi người, đã là đi đường, việc gì lại có chuyện «mua đường ngắn» kia?

Xin thưa: Con đường này vẫn ngắn, không phải dài như con đường thiên lý hay đường xe hỏa, ở tỉnh này sang tỉnh tỉnh kia, nghĩa là con đường từ nơi làng dân trong địa hạt ấy đi tới tòa, tỉnh, phủ, huyện cùng sở Thương chánh, sở Kiểm lâm v.v. chớ không xa xuôi gì. Song nó có cái tánh chất đặc biệt, đã nhiều người có việc đi trên đường ấy, gần thì 5, 10 cây số, xa thì đôi ba chục cây số, mà làm khi đi hằng tháng hằng năm, lại phải đi lại nhiều lần mà có khi đi không tới nơi! Một điều đáng khiến cho dân quê kinh sợ là trên đường ngắn ấy trông bề ngoài có cái hình thức ngay thẳng rộng lớn, như lời người ta thường phô là đường luật pháp, đường công bình, mà kỳ thiệt nó chất đầy thứ nguy hiểm vô hình như «chông gai hầm bẫy» ít ai trông thấy và tránh khỏi; mà rủi sa chân một cái, đã thấy cái nạn nát cửa tan nhà. Vì thế mà dân gian có câu chuyện tương truyền nhau «mua đường ngắn» mà mua một cái giá rất đắt, gấp trăm gấp ngàn tiền đi xe hỏa, xe điện và xe đò thường kia!

Mua đường ngắn thế nào?

a) Anh X làm nhà, nhân có gỗ nhà cũ đem bào mới lại, trong vườn có mít hay cây gì, đốn vào làm được cái nhà mới (ở miền nguồn cái đó thường lắm), một ngày kia có ai mách người thừa hành sở Kiểm lâm đến:

— Mày mua gỗ lậu! biết không? đi tới sở Kiểm lâm.

Nghe câu quở ấy, anh X tự xét mình không mua gỗ lậu, song cái sao cho rồi, nài xin van vái. Con đường đi tới sở Kiểm lâm kia không xa, nhưng bởi quan Kiểm lâm có minh xét chỗ oan mình không. Thôi 5, 3 đồng hoặc một đôi chục mua quách cho khỏi đi, vì sợ đi Kiểm lâm sau này, bỏ công ăn việc làm mà tốn hơn cũng nên.

Mua đường ngắn!

b) Ông T, nhà làm ăn cần kiệm, có chút máu mặt, trọn đời lương thiện. Bỗng đâu trong miền gần đó, có ai đâm truyền đơn, bắt bớ lung tung, ông ta không ai khai báo điều gì, song nhà, từng biết ông ta là gì, song nhà ông ta có tiền hơn bọn nghèo cháy gặp kia, cái trát linh nghị đùng đùng ở đâu đưa thẳng tới nhà!

Cái «vạ» những người vô cớ bị tình nghi mà giải tỉnh giải tòa kia, rồi rồi thế nào, mình có cũng lý mà gỡ cho ra 2 chữ «tình nghi» đó, đứng hết kiếp. Vợ con than van, bà con khuyên lơn, thôi thì chạy nhiều ít tiền trong Huyện hay Phủ cho mau yên việc, đỡ đi tỉnh đi tòa thì khốn.

Mua đường ngắn!

c) Chú H có trồng ít thuốc, hái được 5, 10 ki lô chứa trong nhà, có anh «xồ» tới đòi mua rẻ, chú ta không bán, cách vài bữa có người tự xưng là người sở Thương chánh (dân quê không biết thiệt dả), không cần lý hương sở tại, cứ đi thẳng vào nhà lục đại:

— Thuốc này lậu, anh đi Thương chánh với tôi!

— Thưa quan (!), tôi có giấy nghiệp chủ.

— Mặc kệ! khiêng thuốc đi!

Ở đó đi tới sở thương chánh, chừng 15 cây số. Nhưng dân quê tới sở thương chánh, cậu lính dọa, thầy thông nạt, quan chánh hỏi nói; gì nghe mà điếc, có biết gì là gì. Cái trường hiệp đó đã thấy nhiều người bị, thôi nài nỉ với «quan» xin biếu ít nhiều chi đó cho êm chuyện.

Mua đường ngắn!

Cái nghĩa «mua đường ngắn» là vậy đó, đó là kể vài điều làm ví dụ, chớ trên trường quan dân giao tế, phàm từ tụng án kiện gì gì đều có «con đường ngắn», mà dân gian buộc phải rốc túi ra mua một giá rất đắt đó, thành ra có cái danh từ thông tục này.

Đã hiểu nguyên do vì sao dân quê phải mua đường ngắn, thì nên thương mà không nên trách những người mua đường ngắn, điều mong hơn là làm cách nào lấp hẳn đường ngắn ấy.

Hải-Âu

Kho chuyện.

Cách đây vài tháng, thợ làm chén ở mấy lò tại Thudaumột (Nam kỳ) đình công, vì chủ sụt lương. Việc ấy quan trên đã giải quyết ổn thỏa.

Nay thình lình chủ lò ở đây sụt 20% lương, thợ chịu không thấu, lại đình công nữa.

Vụ Tomi ở Hanoi bắn chết người, vừa rồi tòa Trừng trị Hanoi đã xử phạt 50 quan tiền treo.

Nguyên ngày 19 Octobre, M. Tomi, cảnh sát, ngủ tại nhà, bỗng nghe tiếng động, ông xách súng ra, thấy người đàn ông vịn vào rào, nhắm lẩy cò một cái, rồi chạy ra đằng xem thì thấy một người đàn bà ngả lăn ra chết.

Ông Mitali mousache, một nhà bác học Pháp ở Delhi (Ấn độ) vừa rồi có chế tạo được cái máy hút sâu bọ ruồi muỗi. Máy này đem thí nghiệm thì một trong một giờ mà bắt được 4 kilo muỗi.

Ông Hồ-Xanh, người làng Mỹ Tràng, Phủ lý (Bắc Kỳ), một người thanh niên tân học, xuất thân Hán học, từng mấy lần quay ra học nghiên cứu, chuyên về Pháp văn và Thế-giới-Ngữ (Espéranto). Vừa rồi ông được ông chủ nhiệm báo Nouvelle ở Nhựt-nội-Ngõa (Genève: nơi hội quán hội Quốc liên) có thơ mời viết bài giúp nói về sự tiến hóa ở Đông dương.

Một tin mới.

Ông Thoại Phạm-duy-Khiêm về nước này được quan Toàn quyền ký nghị định cho bổ dạy tại trường đại học Albert-Sarraut Hanoi.

Thế là ông Khiêm thành một nhà giáo dục rồi.

Nhà giáo dục này tất có khác hơn nhà giáo dục thông thường ở xứ ta.

CHUYỆN ĐỜI

Không phải ai cũng anh hùng cả đâu

Người ta thuật rằng khi hoàng đế Nã-phá-luân nước Pháp cùng tướng sĩ thân chinh, tối lại khi quân ngủ đóng ở chiến trường, hoàng đế thường đã bận bồ phục thường mà đi «rảo». Đến một chỗ ở là nơi cấm địa, tên lính gác truyền phải hô khẩu hiệu, hoàng đế đã vờ không biết, tên lính kia chĩa lưỡi lê ra định đâm...

Sáng ngày nhà vua cho tên lính kia ra ban khen và cho thăng chức.

Đó là chuyện vua anh hùng Nã-phá-luân. Nhưng ở đời được mấy tay như Nã-phá-luân! Trái lại những hạng người làm trái ngược thì nhiều lắm.

Chứng cho chuyện ấy có chuyện của viên đội xếp Trần-văn-Kim mà một vài tờ báo tây trong Nam vừa mới đăng.

Báo Le Populaire ngày 26 décembre có thuật chuyện rằng bữa 25 décembre, khi chiếc tàu Athos II ở tây lại ghé bến Saigon, các xe hơi xuống đón bà con rồi về theo đường Fonck để đi qua cầu Khánh hội. Nhưng trong đám xe kia lại có một chiếc đi tách qua phía tay mặt để đi qua cầu treo. Nguyên đường này là đường cấm, nên viên đội xếp người nam đứng gác đó, huýt còi ra dấu bảo xe dừng lại. Viên đội xếp chạy đến đưa tay lên chào theo kiểu lính, rồi cung kính nói:

— Thưa ông, xin ông gởi con đường kia, có lịnh cấm không cho xe đi qua khoảng đường này.

Người chủ xe, một người Pháp, ngồi phía trong coi bộ như không để ý gì đến câu nói của viên đội xếp, nạt anh xếp-phú:

— Mày chờ gì? Cứ đi!

Thế rồi chiếc xe lại nổ máy toan chạy. Viên đội xếp thấy nói không hiệu, bèn đứng ra giữa đường không cho xe đi đến. Chiếc xe lại phải dừng nữa. Viên đội xếp vẫn nói:

— Thưa ông, không thể đi đường này được, xin ông đi trở lại thôi.

Người Tây trên xe liền bước xuống, coi bộ thịnh nộ:

— Mày biết tao là ai không?

Viên đội xếp vẫn lễ phép đáp:

— Bẩm quan lớn, tôi không được biết.

— Ta là quan chánh sở ..., nghe chưa?

— Vậy thì xin lỗi ngài, và tùy ý ngài muốn đi ngả nào cũng được.

Quan Tây kia trước khi lên xe đáp lại cái ơn của bác đội bằng mấy cái tát!

Bạn đồng nghiệp Populaire còn nói rằng sau đó viên quan lớn nọ coi rằng mấy cái tát kia là chưa đủ, nên tưởng như có vẻ sỉ cảm dưới bắt khẩu cho đội viên đội xếp kia đến mà cho ăn thêm mấy thoi nữa.

Đó, ai ở địa vị của viên đội xếp Trần-văn-Kim, nghĩ có khổ không? Mình làm đội xếp, thay mặt cho pháp luật để thi hành công vụ, thì cứ theo mệnh lệnh của quan trên mà thi hành, như thế thì được thưởng mới phải, cái này đã không được thưởng mà lại còn bị xử! Lại cái người xét mình đó nào có phải ai xa lạ, chính là người ở vào hạng ban bố các mệnh lệnh nữa chớ. Nếu mình ở địa vị Trần-văn-Kim, thì phải làm thế nào bây giờ? Phải nể các quan lớn chăng? Thì làm sao mà thi hành đúng pháp được? chẳng thế thì là lỗi với bổn phận đi còn gì! Mà nếu không muốn lỗi với bổn phận thì lại bị những cái tát của các quan ... kia. Thật khó tính quá!

Mình nhân cái chuyện xảy ra, mà thương đi cho cái số phận của người thừa hành mệnh lệnh; nhưng nếu không có cái tính ngang tàng của hạng người «bề trên» cậy quyền ỷ thế kia, thì ai sao có chuyện khó xử cho viên đội xếp.

Buồng lại ngoài viên đội xếp và cũng việc gác đường ra, cũng còn lắm trường hợp khác mà chỉ vì người bề trên không kể pháp luật nên mới nảy ra chuyện bất bình.

Một ông quan đương xử kiện, tuy lớn nhỏ gì mặc lòng, ông quan kia cũng là người cầm cân công lý để nảy mực thăng bằng.

Một ngày nọ, ông gặp một vụ kiện thấy rõ bên A phải, bên B quấy, thế mà một ông quan trên, bà con với tên B, viết cái giấy bảo ông ta bênh vực cho B mà cho A là quấy, ông ta do dự rồi cũng nghe theo!

Rồi đó, đứng trước những trường hợp như vậy, các nhà phê bình một mực ai mọ cái hạng người ở địa vị thấp, nằm trong tay được đôi tý quyền nhỏ mọn, cho họ rằng khiếp nhược để hèn... không làm hết phận sự v. v... chớ có biết đâu có những ông to tướng đứng trên mà buộc họ phải làm xằng!

Cả người lại còn nói bác đội xếp Trần-văn-Kim mà bị đánh là không phải để vờ không biết quan lớn kia đâu. Bác ta cũng biết lắm, nhưng vì bác thường hay đọc lịch sử của Nã-phá-luân, nên muốn tỏ phận sự mình trước mắt quan lớn nọ để được thưởng. Không dè... chuyện vua Nã-phá-luân là khác, mà chuyện ở bến tàu Saigon hôm nay lại khác...

Có phải ai cũng anh hùng cả đâu? Thôi về đất sách đi kẻo lần sau còn bị hại nữa.

Lãm-Lãng

Các cấm điều về dịp tang Đức Khôn nguyên Thái-hoàng Thái-hậu

Hạn định trong một năm, các quan Văn Võ mỗi khi vào triều thời dùng khăn áo đen, không được dùng áo sắc đỏ và sắc tía.

Ở Kinh, kể từ ngày sơ tang làm đầu, ở các tỉnh kể từ ngày thông lục cấm điều làm đầu, cấm cả quan lại và nhân dân dùng áo xống sắc đỏ và sắc tía, và cấm cử nhạc cùng ca xướng. Hạn cấm đến ngày Minh lăng cử hành rồi thời thôi.

Ở Kinh, kể từ ngày sơ tang làm đầu, ở các tỉnh kể từ ngày thông lục cấm điều làm đầu, cấm các Văn Võ ấn quan từ tam phẩm trở lên làm lễ giá thú trong hạn 2 tháng.

Các quan từ phẩm trở xuống thì cấm giá thú trong hạn 20 ngày. Các quân lính và nhân dân thì cấm giá thú trong hạn 10 ngày.

Ngoài các kỳ hạn đã định trên ấy, như có việc giá thú mà những việc giá thú ấy gặp trong thời kỳ lễ Minh lăng chưa cử hành, thời vô luận quan lại, quân lính hay nhân dân cũng đều có thể dùng áo xống sắc đỏ, sắc tía trong lúc làm lễ giá thú.

Các quan Văn Võ, trong kỳ hạn để tang mà như có phụng sung khâm sai sự vụ gì thì dùng cát phục (áo sắc).

Qui-nhơn bị bão nữa sao?

Đài thiên văn Phủ liễn, ngày 11 và 12-12-35 báo tin, tại vùng Qui nhơn có bão. Chưa biết có tàn phá gì không.

* * *

Tại Huế, đêm 11-12-35, từ lối 10 giờ đến sáng, gió thổi mạnh và lụt to.

LẢNH SỰ TRẦM-CẦN-Y ĐÃ TỚI SAIGON

Sớm mai bữa 8 Décembre, lảnh sự của Tàu ở Saigon là Trầm cần Y cùng viên phó lảnh sự đã đến Saigon.

Các quan đại diện Nam kỳ cùng Hoa kiều tiếp rước rất long trọng.

CŨNG VÌ CÁI LỐT PHÍA NGOÀI

(Một chút nữa 2 người đàn bà bị tên điếm gạt lo)

HUẾ — Độ 8 giờ tối hôm 8 12-35 vừa rồi, có 2 chị đàn bà ở Kẻ-trài (Quai Hàng đường đi xuống) đi lên, vừa đi vừa nói: «Một chút nữa bị nó lừa». Hỏi thì một chị kể chuyện:

«Chị em tôi — người lớn hơn nói — ở thừa lưu ra buôn, hàng hóa gởi trên phố, nhân hỏi thăm tìm trả tiền cho nhà hàng nọ, thì có 3 người trai ăn bận ngó ra kiểu các thầy, tự nhận làm ơn chỉ giùm. Vậy rồi dẫn đi một chặng, hai người đi tách riêng, chỉ còn một người cùng đi. Đi mãi, qua cầu Đông ba xuống tuột dưới kia (Kẻ trài), tôi thấy cảnh quạnh quẽ, lấy làm lạ, may gặp một người cỡi xe máy đi qua, tôi hỏi thăm, ông này mới chỉ trở lên...»

Hỏ ra đâu là có quân điếm chực rình hãm hại, cái đời này nếu ta cứ tin cái lốt phía ngoài thì lầm chết.

H. M.

CHIẾN TRANH A-Ý

Tình hình Ethiopie

Asmara, 5 déc. — Phần đông trong đội quân của A hoàng, và có lẽ cả A hoàng nữa, đã đến Dessié, là nơi hiểm yếu nhất trên mặt trận Bắc và Nam. Đồng đấy lại cộng giữ được về mặt sa mạc Dankali nữa, vì nếu viên tướng A ở Aoussa, gần biên giới Somalie thuộc Pháp, đầu hàng, thì thế nào cũng có một toán lính Ý từ phía này đánh tới.

Nếu người A không khai chiến, thì người Ý cũng cố gây ra cho được, vì Ý muốn mau có chiến tranh may có thắng được cho vấn đề xung đột để giải quyết, và cũng để làm hậu thuẫn cho công việc ngoại giao của mình.

Nếu sau những công cuộc bị chiến kia mà không có chiến tranh, quân A cũng hờ dẹp cho yên miền Tembien rồi mới đi tới nữa được. Công việc ấy như cũng đã gần xong. Đường Dessié đã đi ngang qua chỗ mà quân của vua Théodore thắng quân Anh một trận khá vẻ vang. Có lẽ quân A chực quân Ý tại đấy. Quân Ý, không muốn xáp trận tại đấy nên đã đi về phía đông.

Đội quân của A hoàng sẽ làm cho quân Ý phải nghi ngợi. Quân Ý lâu nay vẫn khinh quân địch của mình, nay quân A hoàng chỉnh bị ghê, cái nảo khinh kia không khỏi có điều nguy hiểm cho quân Ý.

Nhưng đó chẳng qua là những điều suy trắc, chớ mấy bữa rày tin tức vắng tanh, mà có tin gì thì cũng không đủ tin.

Một tờ thông tư ở Rome nói rằng một đạo quân Erythrée, vẫn hoạt động ở Tembien và đã tấn đến miền Cacchiame.

Trên mặt trận trước Makallé, công việc dò xét thám thính của Ý vẫn không lơ.

Một trận đánh to

Addis Abeba, 6 déc. — Có tin đồn rằng tại Dolo và Tigré quân hai bên có trận đánh nhau kịch liệt: 400 người chết.

A hoàng phản đối việc máy bay Ý ném bom xuống Dessié và đốt phá nhà cửa ở trong thành phố ấy, làm chết hết 32 người và bị thương 200.

Rome, 6 déc. — Người Ý nói rằng quân Ý vẫn không lo việc thám thính và giải tán được nhiều toán quân A: 24 người A và 3 người Ý bị thiệt mạng.

Ý một mực ném bom

Addis Abeba, 6 déc. — Máy bay Ý ném bom xuống Gondar.

Addis Abeba, 7 déc. — Cuộc ném bom hôm qua làm chết 50 người, bị thương 150 người. Hôm nay máy bay Ý lại ném bom nữa.

Phóng viên thông tấn «Havas» bị thương

Paris, 6 déc. — Ông Geyon phóng viên thông tấn «Havas» bị thương trong cuộc ném bom tại Dessié.

Addis Abeba, 7 déc. — Theo lời ông Geyon thuật lại thì máy bay Ý ném xuống thành Dessié 28 quả bom 100 kilos và 200 quả bom đốt cháy. Có trên 50 người chết và trên 150 người bị thương, nhưng trong số người chết hoặc bị thương kia, chỉ có 3 người lính thôi. Người thường (không phải lính) chết nhiều như vậy vì là ném bom vào chợ Dessié.

Một người lính A lầm tưởng ông Geyon là cừu nên bắn ông bị thương. A hoàng đã xin lỗi ông và đưa máy bay riêng của mình chở ông đến nhà thương Pháp tại Addis-Abeba.

Lời tuyên bố của Sir Samuel Hoare

Londres, 7 Déc. — Trong một bài diễn văn đọc tại Hạ nghị viện ngày 5 déc. Sir Samuel Hoare tuyên bố:

«Đối ngày nhóm Hội đồng 18 nước, không phải là cái chứng thái độ hội viên hội Q. L. có hơi mềm dịu đâu, mà là cốt để cho có nhịp động chung của nhau mà tìm cách hòa bình giải quyết cuộc xung đột đáng tiếc kia. Có lẽ chúng ta đương làm một việc mà không có hy vọng thành công. Ý kiến Ý, A và Q. L. có lẽ không thỏa hiệp nhau được cũng nên. Nhưng hai chính phủ Pháp và Anh chẳng những không nhụt đi mà còn gắng hết sức tìm phương hòa giải, trong khoảng ngắn ngủi trước ngày hội ấy. Anh không phải có ý làm nhục Ý, trái lại muốn cho Ý được mạnh về tinh thần, về chính trị, cả về xã hội kia.

Bài diễn văn của Mussolini

Rome, 7 Déc. — Trong bài diễn văn khai mạc kỳ hội đồng Hạ nghị viện Ý, Mussolini nhận rằng tình hình chung có phần dịu bớt, nhưng khuyên dân Ý đừng vui mừng sớm quá. Ông công kích chính sách trừng phạt, thứ nhứt là việc hạn chế hoặc cấm bán dầu hỏa cho Ý, nói việc ấy sẽ có hại lớn cho cuộc hòa bình. Ông lại nhận rằng gần hết người Pháp đều phản đối việc trừng phạt kia.

A hoàng đã chính thức phản công

Asmara, 5 déc — Cuộc đại phản công của A đã bắt đầu. Đội quân phía Bắc đi đi về Makallé, và A hoàng đích thân ra điều binh khiển tướng.

Quân thám thính Ý báo cáo rằng binh lính A tập luyện hẳn hoi, và binh khí cũng vững vàng lắm.

Quân Ý đương đầu với thiệt quân A trên mặt trận phía Bắc, lần này là lần đầu. Ở phía nam Makallé, đã có đôi trận con con. Thiệt chiến, có lẽ khi nào thiệt quân hai bên xáp nhau mới có.

... Vì lẽ gì?

Rome, 8 Déc. — Ở đây người ta đang đoán coi vì lẽ gì A hoàng lại phản công như vậy.

Người thì nói rằng có lẽ bị Anh xúi giục.

Người khác lại nói chắc là bị tình hình nội chính khó khăn và bởi sự vận tải lương thực, khí giới gay go.

Binh Ý điềm tĩnh chờ đợi

Binh đội Ý ở mặt trận phía Bắc điềm tĩnh mà chờ đợi quân A tới đánh.

Nguyên soái Badoglio tin rằng có đủ số quân lính cần dùng. Trong hai mươi bữa vừa qua, quân Ý đã xây đắp rồi những thành lũy ở chung quanh Makallé và sửa sang tới sự giao thông với đại đội binh mã ở phía sau một cách chu đáo kỹ lưỡng lắm.

Quân Ý đã ném bom xuống Dessié, nay còn muốn ném xuống Djidjiga nữa. Người ta tin rằng Ý muốn hại A hoàng để khuấy rối cuộc nội trị.

Hội chợ Lạc-thiện Trung-kỳ

Hội chợ Lạc thiện Huế họp buổi chiều 8 Décembre, được kết quả khá.

Số thu được cả thảy 2000$.

Hội chợ này có quan Khâm sứ tới chủ tọa, cùng các quan khách dự nhiều; người xem cũng đông.

Cuộc xổ số Tombola trong hội chợ này, kết quả số trúng như sau:

1.854	3.281	179	653	2.189	1.783	2.868
1.813	1.473	3.275	3.214	2.728	2.432	2.061
3.494	2.729	429	2.103	854	1.821	748
1.657	984	2.041	1.795	257	2.500	1.224
1.309	3.719	1.065	1.644	1.748	672	2.278
1.294	2.402	292	3.405	1.328	3.500	458
2.851	3.643	2.458	1.279	290	1.885	3.535
3.702	20	2.331	510	678	3.815	3.486
370	2.584	1.171	2.342	1.373	3.533	1.269
1.983	1.020	3.635	434	3.043	380	1.682
1.538	3.148	268	1.893	1.161	3.563	1.230
3.309	716	3.174	784	3.564	1.274	3.518
1.340	3.131	1.331	2.623	1.182	2.653	1.226
3.058	668	3.867	136	1.163	1.968	3.082
1.260	1.407	1.222	3.664	1.233.		

Ai chưa lãnh, hãy tới nhà bà hội trưởng ở số 16, đường Jules Ferry mà nhận đồ. Cứ buổi mai từ 10 giờ đến 11 giờ rưỡi.

ĐÍNH CHÍNH

Số báo vừa rồi, trương nhứt điều số 2 xin đọc «Thầy thuốc làm việc nhà nước mà chữa bệnh người», vì có thừa chữ «Tây».

Cùng bạn đọc

Chưa chi lại thấy gần hết năm 1935, xin nhắc các bạn đọc yêu quí của TIẾNG DÂN, ngài nào còn thiếu tiền báo, xin nhớ kỳ hạn mà gởi trả cho động tiện việc sổ sách.

TIẾNG-DÂN

CUỘC XỔ SỐ ĐÔNG-PHÁP

Kỳ phát hành lần thứ nhất

XỔ SỐ HÔM TẾT (22 Janvier 1936)

600.000 vé 1 đồng

60 phần trăm chia cho các số trúng

1 vé trúng	60.000$
1 vé trúng	30.000.
1 vé trúng	15.000.
6 vé trúng	5.000.
12 vé trúng	1.000.
60 vé trúng	400.
120 vé trúng	80.
600 vé trúng	40.
4.800 vé trúng	20.

10 vé không trúng kỳ xổ ngày 22 Janvier 1936 sẽ đổi lại được một vé mới của kỳ xổ số 6 Mai 1936

NÊN ĐỂ Ý !

Ở TRUNG-KỲ, đến 4 giờ chiều ngày 20 tháng giêng tây năm 1936 thì các sở kho bạc thôi không bán vé nữa.

LUẬN - ĐÀN

LÀM SAO TRỪ NHỮNG TẬP QUÁN ẤY ĐI ?

Nhân một vụ bàu lý trưởng mà rõ cái lối chia rẽ của dân ta, vì không có công dân giáo-dục

Ở thành phố Huế, gần đây có cuộc mở mang chỉnh đốn cho thành được tốt đẹp thêm. Vì thế mà chín phường, từ đệ-nhất đến đệ-cửu của thành phố khi trước, đều tùy theo địa thế, hoặc thêm hoặc bớt, đặt thành mười một phường mới.

Trong số ấy có phường Đệ-lục cũ, nay nhập với làng Xuân-dương, để lập thành phường Phú-mỹ mới. Nhân đó mà nhân dân hai làng Đệ lục và Xuân dương, chỉ quen theo tập quán, lấy con mắt thành kiến, vì thần, vì đình, vì thổ võ, trước toan kêu nài không thuận thấp nhập chung lại, sau vì lệnh quan phải nhập, thì lại ôm lòng chia rẽ bè đảng, chạy vạy dành cho được chức lý trưởng, để giữ quyền. . . .

Trước cuộc bàu cử, thì nào kêu nài bên nầy đất rộng dân sưu, bên kia dân nhiều đất hẹp, kiếm những cớ vụn vặt xoi bới lẫn nhau, để vận động dành dựt. Để tranh dành nhau, tất việc đến quan, quan mới khám xét số hiện cư.

Ngày tháng trước quan về khám xét bên Đệ-lục hiện có 71 tên, đến lượt bên Xuân dương thì được 73 tên. Vì bên bị khám trước, vô ý và không có thì giờ nên không kêu dân kiều ngụ nơi khác về kịp ; còn bên khám sau có kêu dân ngụ về được, nên có sự hơn kém ấy, chưa phải là số bất dịch.

Thế rồi hai bên cứ im lặng. Lúc lựa người ra ứng cử cũng im lặng. . .. im lặng mãi cho đến ngày bàu cử, là ngày 15-11, ai cũng tưởng rằng quan sẽ theo số dân hiện có mặt giữa ngày hội đồng đó đặng tiêm, không ngờ quan chỉ cho nội số dân đã khám xét bên số trước vào dặn tiêm thôi, còn dân trước không có trong sổ mà nay mới về thì không được bỏ tiêm. Vì thế khi mở tiêm, bên Xuân dương vẫn cứ 73 tiêm, trúng cử; bên Đệ lục tức, mới chạy ngược chạy xuôi, làm đơn làm tờ đi kêu kiện cửa nầy cửa khác.

Vụ kiện nầy không luận ra sao, nhưng ai cũng rõ là cái quan niệm «chia rẽ».

Xem một câu chuyện trên nầy, cũng như trăm nghìn chuyện khác đã từng xảy ra trong dân ta hiện giờ, đủ biết là trình độ dân ta hãy còn thấp kém.

Muốn biết trình độ của một dân tộc, tất phải căn cứ vào số đông bình dân, chứ không phải chỉ ngó qua một số ít người ở chỗ thành thị, thấy họ biết xem tiểu thuyết, biết đi nghe diễn thuyết mà đã vội phô rằng trình độ dân ta đã khá, như nhiều người đã tưởng.

Như chuyện bàu cử về 2 làng mới nhập chung nói trên, mà có sự lôi thôi, chỉ vì quan niệm «chia rẽ»; mà sở dĩ có cái tập quán «chia rẽ» ấy là vì thiếu công dân giáo dục.

Thật vậy, nếu như nhân dân đã có món phổ thông giáo dục, thì bọn dân của hai làng Đệ lục và Xuân dương kia, đã biết rõ cái bổn phận của một người công dân, dầu ở Đệ lục, hay Xuân dương, hay là Phú mỹ cũng thế cả, đi đâu, ở đâu cũng là đất nước nhà, cũng là theo pháp luật chung, miễn là không có điều gì ngăn trở đến sinh kế mình, đến tánh mệnh tài sản mình, thì cứ vui với chức nghiệp lo làm ăn, để đóng sưu nộp thuế là xong. Còn cử lý trưởng thay mặt dân làm việc quan, bên nào, người nào cũng thế, miễn là mình lựa được người có học thức, có công tâm, xứng với chức ấy thì bàu cho người ấy là yên. Can gì lại chỉ lấy lũy tre làm thành ngăn, nhận đình miếu làm thổ võ riêng của mình, rồi sinh ra chia rẽ, dành dựt nhau, xâu xé nhau, đến đỗi phải vác đơn đi kiện ?

Vậy muốn cho dân ta bỏ dần những thành kiến và tập quán ấy, tất phải nhờ vào sự giáo dục công dân.

Mà muốn có công dân giáo dục, nhân dân được có món học thức thông thường, thì làm thế nào ? Lâu nay thấy các bạn trí thức cũng đã bàn nói đến, nào mở lớp dạy đêm (cours du soir), nào xin phép diễn thuyết. . . Những lời bàn ấy, vẫn hay. Nhưng chỉ được một mặt, còn một mặt nữa thì thế nào cũng cần phải mở cho nhiều trường học, bất câu công tư, ở khắp các chỗ thôn quê, để đón rước lấy phần đại đa số trẻ con đương thất học bây giờ, là cái nền tảng nay mai của nước nhà.

Mà dân muốn làm cách gì đi nữa, là dân chúng ta cũng phải trông cậy vào Chính phủ vì quyền ấy không ở dân.

Kìa, trường tư bị đóng cửa ! người nọ, người kia không được phép giạy !...

Long-cương

Hội chợ Hải - phòng

Đến 21 Décembre, thành phố Hải-phòng sẽ mở hội chợ lớn. Hội chợ nầy mở đến 31 Décembre mới bế mạc.

PHÒNG TÍCH «CON CHIM» GIA TRUYỀN NHỨ ĐẠI

Xem bài tường thuật ở kỳ báo trước hoặc kỳ sau. Tìm CON CHIM ở trang tư sẽ rõ.

BÁN NHÀ

Nhà hai tầng, đất rộng, nº 49 quai de la Susse.

Hỏi ông ƯNG-BẰNG, Thượng thơ trí sự, 134, quai An-Cựu HUẾ.

VIỆC TRONG. NƯỚC

Kẻ trộm đã hoạt động

HUẾ.— Hồi 6 giờ chiều ngày thứ sáu 6 Décembre nầy, tại phố thím Tài Chanh, số 125 đường Gia hội, một tên trộm lẻn vào nằm trên mái rồi, vừa người trong nhà thấy được, la lên, xóm giềng chạy đến tiếp rất đông, nhưng tên gian lẹn nhảy thành phía sau chạy mất.

Thường năm gần Tết thì quân trộm đi kiếm mồi, năm nay mới tháng nầy mà trộm đã hoạt động, nhà chức trách lưu ý cho. P. S.

Lời than phiền của dân quê về sự mất hàng sau khi Hội chợ Thanh hóa giải tán

Bản báo tiếp được bức thơ dưới nầy của người có bày hàng tại Hội chợ Thanh hóa vừa rồi, người ký tên chịu trách nhiệm.

THANH-HÓA. — Tôi tên là Nguyễn-sỹ-Khánh, ở làng Bùi, huyện Quảng-xương, mấy năm trước có mở hiệu dệt vải, lụa, sau bị thất bại.

Kỳ hội chợ Thanh-hóa vừa rồi, quan Huyện sở tại có gọi tôi ra khuyên nên làm ít hàng tơ lụa để góp với hàng tỉnh đem bày tại hội chợ... Tôi đã trình rằng bấy lâu vì túng không đủ vốn làm hàng tơ, chỉ dệt ít vải to để thông dụng ở thôn quê thôi. Sau ngài khuyên nên gắng làm ít hàng mà quảng cáo để mong sau nầy có ngày khôi phục lại hiệu dệt.

Tuân lời khuyến khích của quan trên, tôi về tìm vài người thợ dệt khá, góp vốn dệt được ít hàng theo kiểu mới, như Tussor, lụa rọng, khăn tay bông v. v., làm xong, đem trình nộp quan Huyện và nhận giấy biên lai phân minh.

Hội chợ xong được hơn tuần lễ, tôi ra huyện xin nhận hàng về, thì quan bảo các hàng chưa thấy gởi về, ngài đã có thơ lên nhắc lại rồi, nên đợi ít lâu.

Đợi mãi đến ngày 27 Novembre, tôi đem biên lai ra trình xin nhận hàng, quan lại dạy phải chịu phiền cầm tờ bẩm lên cụ Tổng-đốc mà nhận tiền và hàng còn lại; ngài có làm tờ bẩm và cấp cho tôi cái giấy lên trình để nhận hàng về cho dễ.

Không quản xa xuôi, tôi nhận giấy tờ bẩm đi lên tỉnh.

3 giờ chiều, cầm tờ bẩm vào hầu cụ Tổng-đốc, cụ lớn ân cần bảo hàng tơ lụa ấy cụ Thượng Kinh tế mua, mà cụ chê đắt, có bớt 2$00... Tôi trình rõ vì hàng chúng tôi làm toàn tơ tằm, cho nên giá cao hơn các hàng có pha tơ nhân tạo, xin cụ lớn lượng biết cho. Sau tôi xin lĩnh tiền, cụ lớn phê vào tờ bẩm và cho lính đem tôi đến sân giấy quan Bậu ở bên Hành cung mà lĩnh tiền và nhận các hàng còn lại. Đến nơi, tôi theo người lính vào, trông lên gian bên đông gần ngai rồng, áp bên tường kê cái bàn, bên trong quan bậu ngồi ngảnh ra, và một quan ngồi chung bàn ngảnh lại. Tôi kính cẩn chào cả 2 ngài (một ngài ngồi ngoài sau hỏi mới biết quan Bậu H.). Các ngài hỏi tôi đi đâu, tôi nói tôi ở Quảng-xương, lên xin nhận hàng và tiền, đã có tờ trình của quan Huyện, xin ngài phát cho.

Ngài bảo : Hàng tơ lụa bán rồi chưa tính tiền rành, còn có vài cái khăn tay và 2 con tơ thôi.

Tôi nói tơ tôi có 2 thứ 13 grammes và khăn B, khăn A... Ngài nói chỉ có 2 con tơ. Tôi không nhận, xin biên lai lại. Ngài mắng quở rất thô bỉ và đốt đánh cho về mất.

Tôi nghĩ không nhận chút hàng còn đó là thiệt, nên biên nhận mấy thứ đó và quan bậu H. có biên mấy chữ vào miếng giấy nhãn xé tư, gởi về cho quan huyện Quảng-xương.

Tôi cầm chút hàng ra về, trong lòng buồn bực đã mất công mất của, mà còn bị chưởi bới một cách vô lý.

Nguyễn-sỹ-Khánh

Khán hộ cả gan đập hương kiểm

QUẢNG-BÌNH.— Trời! trời! .. ôi!... trời! trời! .. Ngày 30 novembre vừa rồi, ở làng Hoàng viễn, phủ Quảng ninh, trong lúc im nhóm trống đậu, ai cũng nghe cái tiếng roi và tiếng la trên, ấy là thầy khán hộ đánh hương kiểm Khê làng ấy.

Thế lời người ta nói thì thầy khán hộ lấy cớ hương kiểm làm trễ, dân trống đập không đông đủ, mà lộn xộn. Nhưng thuộc về vì làng tiếp đãi đơn giản, nên thầy không vui lòng mà dở thủ đoạn võ phu ra.

Ôi thiệt ! như nói đúng lẽ, thầy khán hộ là việc nhà thương, hương kiểm làm việc làng, hương kiểm có thuộc dưới quyền thầy đâu ? Hương kiểm có làm quấy thì thầy không trống đậu, trình quan trên trị tội, chớ sao lại đánh giữa công chúng ? Cái lối thị oai vô lý đó, quan trên nên trừ đi. B. C.

Việc cho thuốc

QUẢNG-NAM.— Ngày 16 Novembre, khi giờ chiều, có thầy thông về cho thuốc tại nhà hội làng Trang lộc (Quế-sơn) không đầy một giờ, dân không hay. Duy học trò trường bên cạnh nghe đến xin mỗi đứa được 2 viên thuốc; sau dân nghe thuật lại, người bồng con, kẻ cõng người bệnh đến thì thấy đã đi rồi !

Thế là nhà nước đã làm ơn mà dân không được hưởng. Dân bệnh

Lại chuyện tịch sỉ

Ở Huyện Quế sơn, đi đâu cũng nghe nói chuyện «tịch sỉ». Nhân gần đây có lệnh tịch sỉ đi nơ các xã lãnh việc viết bản khẩu đinh điền (mỗi làng hoặc 3,5 4$) lại hãy không thuê y viết thì sẽ bị bác v. v.

Việc khai nầy thường năm thường có, quan trên nên yết cách làm sổ khai thế nào cho dân làm theo, đặng trừ cái nạn «tịch sỉ» mà dân thường kêu van.

Dân

Một lá đơn của kẻ cô

Tôi là Huyền thị Chước ở thôn Bàn thạch, phủ Tam kỳ, có việc oan ức sau nầy :

Chồng tôi là Phan đình Trí, có người vợ trước là thị Phán, chết, sanh được một gái cũng chết ; sau cưới tôi, vợ chồng ăn ở được 16 năm, sinh được 1 gái hiện nay 11 tuổi.

Chẳng may tháng trước chồng tôi bị bệnh chết, rể là thông Tích (chồng người con gái của thị Phán) tiền đòi chia gia tài ; tiếp đến em của chồng tôi là Phan Niên và con là Phan Thầy cũng tới đòi chia gia tài, tôi không chịu, có nói rằng gia tài của tôi là của chồng cùng vợ, làm ăn cực nhọc dành dè trong mười mấy năm trời, nay mới có được nhiều ít, chớ không có của tiền nhân lưu hạ, đợi giáp năm chồng tôi rồi sẽ chia cho nhiều ít để làm của phụng tự. Chúng nó không nghe, đánh tôi, đá cả bàn thờ chồng tôi, tôi phải đi nhà thương uống thuốc, thì ở nhà lý trưởng sở tại là Hồ Thanh tự quyền niêm nhà tôi. Sau khi tôi ở nhà thương về, mẹ con tôi không có chỗ đậu trú, tôi có lên quan phủ kêu và có gởi đơn kêu tỉnh tòa, quan phái hội đồng về khám biên, khi đó tôi mới biết có mất 150$ và giấy má. Hiện nay nhà tôi vẫn còn niêm.

Vậy mong quan trên nghĩ đến tình cảnh mẹ góa con côi của tôi mà nghĩ xử cho công minh, khỏi bị người ức hiếp.

Huyền thị Chước điểm chỉ

Tin thêm về chuyện «Số bạc ấy ở túi nào ?»

QUẢNG-NGÃI.— Về chuyện tên Lê Hảo ở làng Lâm Sơn (Nghĩa-hành) năm

(Xem tiếp trang 3 cột 3

THUỐC SÂU ĂN RĂNG

Hiệu THÔNG-HOÀ Γ QUẢNG-TRỊ

Giá 0$14

Rất thần hiệu

Cuộc xổ số quốc trái Đông-Dương

(Ngày 2 Décembre tại Hanoi)

Số : 90.837 trúng được 10.000 đồng.

Số : 101.064 trúng được 1.000 đồng.

12 số sau nầy, mỗi số trúng 500 đồng :

79.875	68 908	43.974	60 856
95.550	76.455	71.872	105.953
58 502	94.939	73.741	52.812

Những số sau nầy trúng được 100$

12	4 931	12 665	19 827	26 235
54	5 172	12 702	19 906	26 393
58	5 372	12 899	19 977	26 459
395	5 381	12 908	20 310	26 655
426	5 435	12 961	20 409	26 685
436	5 572	13 125	20 716	26 808
531	5 794	13 528	20 968	26 837
629	5 802	13 630	20 978	27 051
632	5 856	13 723	21 008	27 316
642	5 997	14 069	21 030	27 336
777	6 048	14 209	21 047	27 409
909	6 130	14 273	21 223	27 458
1 154	6 206	14 521	21 284	27 550
1 381	6 365	14 555	21 585	27 594
1 552	6 864	14 598	21 706	28 234
1 665	7 216	14 778	21 736	28 316
1 711	7 408	14 813	21 757	28 427
1 786	7 488	14 885	21 806	28 486
1 868	7 643	15 174	21 898	28 574
1 889	7 844	15 221	21 906	28 606
2 033	7 896	15 496	21 980	28 705
2 053	7 973	15 674	22 034	28 939
2 181	8 316	15 873	22 172	28 945
2 475	8 439	16 024	22 415	28 947
2 496	9 398	16 108	22 702	28 972
2 584	9 494	16 196	22 784	29 017
2 715	9 630	16 644	22 994	29 746
2 734	9 646	16 665	23 049	29 916
2 770	9 736	16 679	23 117	30 297
2 772	9 919	16 827	23 300	30 414
2 858	10 293	16 941	23 382	30 728
2 946	10 430	17 147	23 726	30 779
3 118	10 623	17 861	23 903	30 892
3 242	10 775	17 900	23 956	31 086
3 295	10 776	18 186	24 139	31 206
3 738	10 886	18 304	24 243	31 219
3 740	11 253	18 327	24 424	31 252
3 758	11 267	18 352	24 908	31 342
4 138	11 464	18 447	24 909	31 422
4 185	11 618	18 523	25 010	31 459
4 204	11 577	18 545	25 408	31 514
4 265	11 633	18 658	25 483	31 602
4 370	11 836	19 200	25 573	31 624
4 484	12 205	19 350	25 748	31 695
4 775	12 585	19 436	26 043	31 874

(Còn nữa)

Cốt tìm...

Những nhà đại-lý có thể chuyên chú về các hàng của nhà VIỄN-ĐỆ thôi. Vì nhà Viễn-Đệ nay thêm một nhánh hàng VéDé gồm lắm món thiết dụng, toàn bán kẻ số bạc nghìn, bạc vạn, hàng lại tốt mà giá thật rẻ.

Một nhà buôn đã bán nhiều món rồi, hay đã làm đại-lý cho nhiều hiệu rồi, tất không thể nào chăm lo cho hàng hóa chúng tôi thấu đáo được.

Nhận làm đại-lý hàng Védé phải cốt chứa sẵn một số hàng cho đủ bán về mỗi hạt. Hàng nhận lớp đầu chỉ trả trước 60% thôi.

Ai định làm ăn chắc chắn và to tát thời nên hỏi thể lệ đại-lý hàng Védé mới rõ là quyền lợi nhà đại-lý hàng VéDé cũng chắc chắn và to tát lắm.

Hiệu VIỄN-ĐỆ

Ở Bến-Ngự **HUE**

Giây nói : 87

Sách tặng

Bản báo có nhận được hai quyển sách dưới nầy :

1°) «*Đời mưa gió*» của hai ông Khái hưng và Nhất linh soạn gởi tặng. Tự lực văn đoàn ở Hanoi xuất bản.

Sách dày, in và đóng đẹp, giá bán 0$60 mỗi quyển.

2°) *Đạo giáo* (quyển II) do Bảo an thơ xã Chợ-lớn xuất bản và gởi tặng.

Sách nầy dày 47 trang, giá bán 0$40 mỗi quyển.

Vậy xin có lời cảm ơn các nhà gởi tặng và giới thiệu cùng độc giả

T. D.

Bức thư của Cụ Tuân Hàtinh

Hàtinh, le 5 Novembre 1935

Nhà thuốc VĨNH-THỌ TOURANE

Tôi có mấy lời gởi thăm quí hiệu và tặng khen thứ thuốc ĐẠI BỔ NGUYÊN của quí hiệu là một thứ thuốc dùng rất tốt và uống có hiệu nghiệm rất chóng. Nay tôi cần mua 20 chai thứ thuốc ấy (0$50×20= 10$00), quí hiệu cứ bằng lòng gởi cho tôi rồi tôi sẽ gởi mandat vào.

Mấy lời xin chúc quí hiệu buôn bán phát tài và lắm kẻ tín dùng.

Nay thơ

HÀ - THÚC - TUÂN

Tuần-vũ ở HÀTINH

Trên đây là nguyên văn bức thơ của Cụ Tuân gởi cho chúng tôi, mà Cụ đã rộng lượng cho phép đăng lên báo để bà con biết một thứ thuốc đáng dùng.

Dưới nầy chúng tôi xin nói rõ về công dụng của thuốc ĐẠI BỔ NGUYÊN để bà con rõ :

ĐẠI BỔ NGUYÊN là một thứ thuốc bổ huyết và bồi bổ nguyên khí, chuyên trị những bệnh vì huyết thiếu, huyết hư mà sinh ra như : mệt nhọc, mặt mày xanh xao, ăn không tiêu, ngủ không an giấc, hay tư lự, buồn bực, lao tổn, thân thể gầy mòn, đàn ông liệt dương, đàn bà con gái bị huyết bạch. Thứ nhứt là đàn bà ở cữ dậy dùng Đại-bổ-nguyên thì khí huyết mau đầy đủ, đỏ da, thắm thịt, trong mình được mau mạnh khỏe, trừ được bệnh thắng hay có sau lúc sinh đẻ, mà huyết cận, huyết độc cũng nhờ đó mà tống ra hết.

Những người đau ốm mới khỏi dùng Đại-bổ-Nguyên rất mau lại sức.

Người thường dùng thuốc nầy thì ăn ngon mà dễ tiêu hóa.

Đại-bổ-Nguyên là một thứ thuốc kinh nghiệm trên mười năm mà chế ra, tánh chất hòa bình, đàn ông, đàn bà, con trai, con gái, người hàn hoặc nhiệt, táo hoặc nhuận dùng đều được cả.

Có trữ bán tại các nhà Đại-lý Thuốc chữ Thọ, Dầu chữ Thọ, Dầu Tứ-Quí ở các tỉnh.

Một chai dùng 5 ngày giá 0$50.

Nhà thuốc VĨNH - THỌ TOURANE

Một tin đồn náo động cả châu thành phố Huế

Bấy lâu nay khắp xa gần chốn Thần Kinh người ta thường nghe nhiều người bảo nhau rằng : « Ông Võ-văn-Vân ra làm y-sĩ và bào-chế-sư đến nay Thiên hạ rất hoan nghinh và cảm phục. Phục cái tài của ông đối với nghề-y Nam-Việt. Trót 20 năm khó nhọc, không kể tốn của hao công, lại có đôi khi chẳng quản chi đến cái tánh mạng, ông đem hết tài năng, đem hết nghị lực, thí nghiệm những phương thuốc hoặc bí truyền có danh tiếng, hoặc do Thánh Hiền chép lại, hoặc do sự sáng kiến sức học của ông. Thường nghe nói mỗi khi thí nghiệm một món thuốc gì, ông cũng thí nghiệm lâu năm, biết không cho bịnh nhơn dùng và chừng nào những người đặng thuốc biết ấy lành mạnh hết thì ông mới đem ra bán vì ông đã chắc chắn rằng món thuốc ấy rất hay. Như thế phương thuốc phát minh ra mới có kết quả chắc chắn, mỹ mãn, như thế ông mới dám tuyên bố khắp các báo chí Trung, Nam, Bắc thuốc ông rất công hiệu. Như thế Đồng-bào mới hoan nghênh ca tụng ; như thế nên chi thuốc VÕ VĂN VÂN chẳng bao lâu đã lan khắp cả xứ Đông-Pháp nầy. Từ Thành thị chí thôn quê bất cứ nam, phụ, lão, ấu ai ai cũng biết ông VÕ VĂN VÂN là ông thầy thuốc lại là một nhà bào chế sư danh tiếng lẫy lừng từ Nam chí Bắc. Người ta phục ông là phục ở chỗ ấy. Còn người ta hoan nghinh ông là ông biết giữ một lòng giúp ích đồng bào trước sau không bao giờ sai chạy. Trước kia ông đã viết mục lương y trong báo Trung-Lập cho toa trị bịnh đã từng cứu đặng những bệnh ngặt nghèo. Từ ngày báo Trung-Lập bị thâu giấy phép đến nay, ông vẫn cho toa và chỉ cách điều trị cho tất cả mọi người có bịnh.

« Cái tài lực và cách cử chỉ của ông Y học Sĩ VÕ VĂN VÂN nó là đáng khen lắm ru ? Chúng ta rất mong trên trăm ngàn con đường thương trường, kỹ nghệ, mỹ thuật, y thuật... người An-nam ta bước tới, bước tới mãi, tranh lợi quyền cho giống nòi, cho nước nhà, và đặng nhiều người có tài có đức như ông Y-sĩ VÕ VĂN VÂN ».

(Tiếng đồn ở Thần-Kinh)

Chúng tôi rất cảm động những lời bình phẩm của công chúng trên đây. Chúng tôi chẳng biết lấy gì đền đáp ơn Đồng-bào đã chiếu cố, chúng tôi chỉ xin rán hết sức chế các thứ thuốc cho đặng linh nghiệm để giúp đồng bào, trong khi có bịnh, cho mau lành, và nhơn dịp khai trương chi cuộc Huế tôi xin biếu một ve dầu Cù-là VÕ VĂN VÂN trị bá chứng hay hơn hết, cho quí vị ai là người đã chiếu cố đến chúng tôi đem mảnh giấy nầy lại :

Chi-cuộc VÕ VĂN VÂN, *87 Rue Paul-Bert — Huế*

Hạng trong ngày khai trương 6 Décembre cho đến 10 Décembre 1935 để đền đáp ơn quí vị trong muôn một.

Chi cuộc VÕ VĂN VÂN
87, Rue Paul - Bert — HUE

VÕ VĂN VÂN dược phòng
Tổng cuộc tại THUDAUMOT (Nam-kỳ)

Sữa
NESTLÉ
HIỆU CON CHIM

SỨC KHOẺ CỦA TRẺ CON
NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp

Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ-sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) ở Khắp Đông-Dương

THUỐC OKASA
NGƯỜI GIÀ HOÁ TRẺ

Có nhiều người vì bộ hạch yếu đuối thành ra [illegible] ... Thuốc có hormone hiệu OKASA, ... OKASA, 8, Faubourg Saint-Honoré, PARIS. ... OKASA "Bạc" cho đàn ông, "Vàng" cho đàn bà, bán tại tất cả các hiệu bào chế. Ở Huế: F. Imbert, Pharmacie Centrale de l'Indochine

Tourane: Grande Pharmacie Principale NGUYEN TAO Rue Jules Ferry

VERRERIE LAMPISTERIE
MINH-PHU
78 HÀNG-BỒ
HANOI

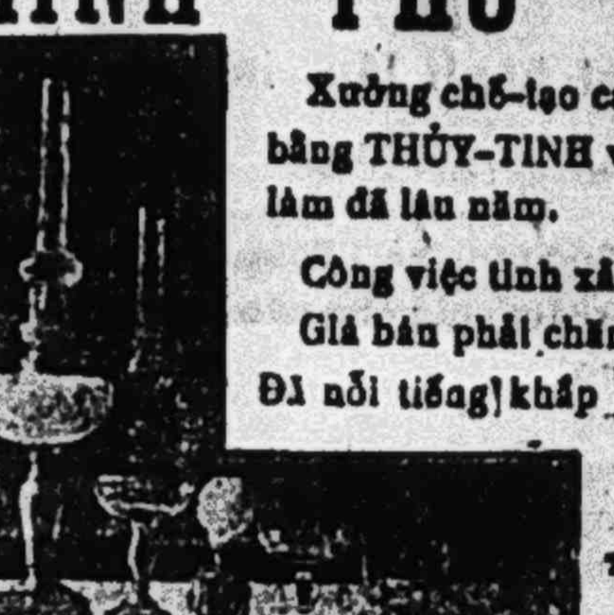

Xưởng chế-tạo các thứ đồ dùng bằng THỦY-TINH và các hạng đèn làm đã lâu năm.

Công việc tinh xảo.
Giá bán phải chăng.
Đã nổi tiếng khắp TRUNG, NAM, BẮC

MUA SỈ
TÍNH GIÁ RẤT
ĐẶC BIỆT

KIÊN TINH BỔ THẬN

Chuyên trị thanh niên các chứng thuộc về tâm thận bất giao sinh ra đau lưng mỏi vai, đêm ngủ bao thức, mộng mị liên miên, sinh ra Mộng-Tinh, Di-Tinh, Hoạt-Tinh, là những chứng rất hiểm nghèo. Thuốc nầy có danh tiếng nhất ở Trung-kỳ, ai đã đau chứng bệnh kể trên, dùng đều khỏi cả.

Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 5$00

KIỆN-NHI

Thuốc nầy chuyên bổ cho trẻ con rất hay, bất tất phải giới thiệu nhiều, hãy đọc những thư cảm ơn đăng trước sẽ rõ tài thuốc KIỆN NHI không những bồi bổ sức lực cho trẻ mà còn làm cho trẻ được vô bệnh chóng lớn nữa.

Mỗi ve 1$20

Mua thuốc hoi tại:
* SINH-HUY-DƯỢC-ĐIẾM 59 Phố La-Ga — VINH

Đại-lý HUẾ Văn-Hòa — HAIPHONG SAIGON: Mai-linh — THANH-HÓA: Cho đinh-Quân — VIENTIANE: Phan-thị Lôc LUANGPRABANG; Trần Kỳ — DOLUONG: Nguyễn cảnh Chinh — (còn đại lý các tỉnh nào sẽ ...).

VIỄN-ĐÔNG
TỒN-TÍCH HỘI

Của Hội tư-bản SEQUANAISE thành Ba-lê lập nên Công-ty vô danh bản vốn 4.000.000 phật-lăng một phần tư đã góp rồi Công-ty hành-động theo chỉ-dụ ngày 19 tháng tư năm 1916 Đăng bạ Hanoi số 419

GIÚP NHỮNG NGƯỜI ĐỂ DÀNH TIỀN

Món tiền lưu-trữ (Tính đến 31 Decembre 1934) 440.586$57 đã Hội hoàn lại vốn cho người đã góp).

Tổng-cục ở HANOI 12, Phố Paul-Bert. — Giấy nói số 882
Sở Quản-lý ở SAIGON 60, đường Charner. — Giấy nói số 1080

Nếu các ngài muốn được dễ-dàng
Một cái vốn to
mà mỗi tháng chỉ phải để dành
Một món tiền nhỏ
thì hãy mua ngay
PHIẾU VIỄN-ĐÔNG TỒN-TÍCH
được dự
3 kỳ xổ-số trong mỗi tháng
tức 540 kỳ xổ-số cho đến lúc hết hạn phiếu.

Muốn hỏi-han điều gì bản-hội sẵn lòng chỉ bảo giúp không phải phí tổn.

Hội cần nhiều người đại-lý có đảm-bảo chắc-chắn

Dùng sữa
"LE GOSSE"

Sữa « LE GOSSE » rất bổ cho tất cả mọi người: có nhiều chất kem (Crème) rất tinh khiết.

Bao thầu cho Nhà-nước năm 1932-1933

Lycées, Collèges, Maternités, Ecoles, Institut de Puériculture etc.... à Saigon.

Có bán trong các tiệm tạp hóa ở Đông-Pháp.

HIỆU GIẤY XANH: Giá mỗi hộp............ 0$30

Đại lý:
ÉTABLISSEMENTS MORIN FRÈRES
HUẾ — TOURANE — QUINHON

Việc trong nước

(Tiếp theo trang 2)

vụ tại nhà thầy phó tổng Hành trung là Bùi Diệu đòi 130$ mà T. D. số 847 ra ngày 20 Novembre 1935 đã đăng. Nay được tin thêm:

Vụ nầy tại nha đương xét, các người can chứng và hương lý sở tại đều khai rằng tên Lê Hiến quả có đem giao số bạc 130$ thầy chánh nhận niêm. Thầy chánh tổng Nguyễn văn Xa cũng nhận có niêm số bạc ấy lại, giao cho thầy phó biện nhận đã, đến thầy phó tổng cũng nhận có số bạc ấy, song thầy chánh nhận niêm và cất luôn. Thế là số bạc tên Lê Hiến có giao cho hai thầy chánh và phó rõ ràng, chỉ hai thầy đổ lẫn nhau, mà không thầy nào chịu trách nhiệm. Dầu sao mặc dầu chớ việc chiếm thủ dân tâm đã sờ sờ, đáng lẽ bồi thường xấp lên mà cảnh định nữa, lẽ nào nhà pháp luật bỏ qua.

D. Á.

Nhiều người dỡ nhà đi

Ngày 24-10-35 quan bang tá thành phố đến tại đình làng Chánh lộ hiểu thị cho dân. Sau cũng quan có hứa sẽ xin tha tiền cản tiền cho những người dân ở và mấy vùng mới thấp nhập thành phố. Đến tháng 11 tây, mấy nhà mong ở lời hứa và chưa có tiền trả cho người hẫn, nên người lãnh thầu Võ đình Chúc đâm đơn đến sở cò kêu; đơn ấy lại đưa đến tay quan bang xét, quan cho lính đi với người lãnh thầu tới những nhà hổ nào chưa trả tiền sửa họ phải nạp.

Vì thấy công việc tấn hành của thành phố mỗi ngày mỗi thêm, như đèn điện máy nước, so đạo nền nhà và vườn đất, v. v... biết cách ăn ở không dễ dàng như lời quan hiểu bữa trước, nên thấy có nhiều người dỡ nhà đi, như cha con ông chủ L'ân, tên Sau và Lê Thi ở phường Bảo lộ, đều dỡ nhà đi cả.

B. N.

Tai nạn ghê gớm!

Thành ngả đè 8 người chết tươi

HUẾ.— Trong đêm 12 qua ngày 13 décembre, tuy ít mưa nhưng gió lớn lắm. Lối 1 giờ khuya, bức thành phía sau phủ ông Hoàng Chín (phía ngoài cửa Thượng tứ), gió lay làm ngả, đè nhằm ba cái nhà lá, chết 8 người.

Ba nhà ấy là của Đỗ-văn-Dự, cu ly xe, Phạm-Vinh, cu ly xe, và Đặng-hữu-Khởi ở bếp.

Nhà Dự bị chết 4 người: vợ và ba đứa con, một đứa 18 tuổi, một đứa 9 tuổi và một đứa 4 tháng; Nhà Phạm-Vinh chết 3 người: người mẹ trên 60 tuổi và hai con của Vinh 9 tuổi và 4 tuổi; nhà Đặng-hữu-Khởi chết một đứa con trai 7 tuổi, còn 1 trai và 1 gái bị gạch đè, lòi ra được, nhưng cũng sảng hồn.

Khi thành ngả thì vì trời khuya và gió lớn, tiếng la cầu cứu không ai nghe, nên khi có người đến thì chỉ có thể đào các tử thi ra; trong số chết, có hai người còn hấp hối chở qua nhà thương mới chết.

P. V.

TIN ĐƯỜNG XE LỬA

Huế le 13 décembre. — Vì con đường xe lửa từ Diên trường đến Chương-hòa (Bình-định) bị hư, nên tàu suốt ở Bắc vào phải dừng tại Diên trường và tàu suốt ở Nam ra thì dừng tại Tam quan. Từ Tam quan đi Diên trường hành khách phải sang xe hơi.

HOÀNG-VĂN-ẤP

Kẻ mới mắc bệnh LẬU, hay TIM-LA, hay LẬU ĐÃ NHẬP CỐT, nghĩa là thỉnh thoảng trong thịt nó buồn như kiến bò, hay sáng ngày có thì mủ hay nước đái nó trắng như sợi chỉ, thế là bệnh đã nhập cốt, như thế thì phải kíp chữa ngay, nếu để lâu sau ra lắm bệnh rất nguy hiểm và hại cả sinh đẻ, muốn mau khỏi chỉ uống thuốc HOÀNG-VĂN-ẤP, 47, Phố Ninh-xá, BẮC NINH là mau khỏi rất hết nọc, mà vẫn đi như thường, chứ bản hiệu không cần bịa đặt nhiều lời hay vẽ hình ảnh ra, như thế chỉ khó tin cho người có bệnh, vậy ai có bệnh nên dùng thử thì mới biết thuốc của hiệu hay đã có tiếng xưa nay, thuốc LẬU 1$80 TIM LA 2$00 1 lọ, khi mua gửi [illegible] ... xin chớ bỏ qua, có dùng thì mới rõ

MÔN THUỐC TRỊ BỆNH

Đau Dạ-dày, ăn chậm tiêu, đầy da bụng rất tài!

Thuốc nầy của nhà Y-học trứ danh Trung-hoa phát minh ra, đã chữa được nhiều người khỏi, đã bệnh mới phát hay đã lâu năm, uống vào là thấy hiệu nghiệm ngay. Thống trị hết thảy các chứng như: đau bụng, đau bão, đau ngực, đau tim, đau gan, đau ruột, đau cạnh sườn, đau dạ dầy, ăn uống chậm tiêu, đầy hơi nôn ọe, hoặc ăn vào thì ra, hoặc khi no đau, hoặc khi đói đau, lúc đau, lúc không, như người giá cách có người hay đau về mùa lạnh, có người hay đau về mùa nóng, có người thường đau quanh năm, có khi đau nổi hòn, nổi cục lên rồi lại tan như không, hoặc đàn bà đẻ con hư lạnh, huyết độc tích kết mà sinh ra đau v.v... Dùng thuốc nầy đều được khỏi cả.

THUỐC TRỊ CHỨNG

Hư trọc, Hoạt tinh, Tinh khí bất cố rất hay!

Thuốc nầy của vị tân Y-học Trung-hoa sáng chế ra rất là màu nhiệm. Chuyên trị các chứng tâm thận yếu kém, tinh khí loãng lạnh, sinh ra hư trọc, hoạt tinh, di tinh, mộng tinh, tinh khí bất cố, dương sự bất cử, cử mà bất kiên, hoa mắt ù tai, đau lưng mỏi gối. Hễ khi trong người một nhọc hoặc thức đêm, thường trong ống đi tiểu hay buồn ngứa như kiến bò, và hay rớt tinh ra quí-đầu như rãi gà, rựa chuối, có khi nằm thấy ra khí trắng như nước gạo. Tiểu tiện thường hay đi luôn, lúc đục, lúc trong, lúc trắng, lúc vàng, v. v. Các chứng ấy là do người tiên thiên bất túc, hoặc sắc dục quá độ, hoặc bị bệnh phong tình chưa khỏi tuyệt nọc, hay dùng nhầm phải chất thuốc trụy độc cảm nhập tinh thận, làm cho tinh thận hư hại đi mà thành bệnh. Kíp nên dùng thuốc nầy thì được lành mạnh.

Hai thứ thuốc nầy cùng giá mỗi hộp là: 1$00 — nửa tá 5$00

BÁN TẠI: Á-CHÂU DƯỢC-PHÒNG
127, Hàng Bông (Cửa-quyền) — HANOI

Các người ở xa, xin viết thư về kể rõ bệnh, mua thuốc theo cách lĩnh hóa giao ngân rất tiện và chóng.

TIỂU-THUYẾT

HƯ KHÔNG

LƯƠNG-PHÁT dịch-thuật

— 25

Bà Bá lê vy nghe nói không trông thấy cái phần có công trạng của phương kế ấy, tuy là phương kế cung bởi một người rể ngày thường không thương bà mấy. Không, bà không tự an ủy với cái cảnh của các bà hoàng hậu bị phế, mang những cái áo choàng trắng, đi dưới mấy cây tàn giấy, hay đương ngồi dưới những cái quạt kéo đầy thắng lẫn và giàu. Bà ghét cảnh tự nhiên, một buổi hoàng hôn mặt trời về núi ở nhà quê, hay ở ngoại quốc, đối với bà không có thú vị tý nào. Đi ra ngoại quốc rồi, bà không còn nhìn biết bà, và các con bà nữa. Hình như phương kế của Đạt bằng bày tỏ đó, chỉ là làm nhục nhã cho bà. Bà vẫn còn muốn sống trong làn sóng xoay cuốn của không khí Ba lê, sống để cho người ta để ý đến mình. Bà vẫn muốn lòe loẹt như xưa! Nhưng cách thế nào được? bà vẫn không biết.

Lai mộng làm thinh không nói; Ái lịch dần sự cảm động bảo:

— Ý tưởng của Đạt bằng làm cho tôi cảm động, tôi xin cảm ơn. Nhưng cuộc đời của anh chị cực khổ, không gì đáng gì, tôi không muốn làm phiền anh chị.

Bà Bá lê vy nghe Ái lịch tỏ ý rõ rệt như vậy, xây qua ngó nàng; rồi bà lại ngó Đạt bằng. Trong cái ngó của bà Bá lê vy có chứa sự oán trách Đạt bằng: thế là Đạt bằng muốn đẩy mẹ con bà đến những nơi rừng cao nước độc sao! Bà, thì đã già cả rồi, bà còn chịu được, nhưng các con bà? Ở các xứ ấy, bà biết gả Ái lịch cho ai?

Rồi bà lại mơ màng đến cuộc hôn nhân kia nó sẽ cứu với Ái lịch, cứu với cả bà nữa. Còn nàng Lai mộng thì lại mơ tưởng đến một cuộc đời mới, một cuộc sinh hoạt giàu sang mà nàng sẽ tạo lại...

Đạt bằng nói:

— Nhạc mẫu không nói, đó là cũng như nhạc mẫu đã trả lời rồi. Chắc là phương kế nầy cũng không làm cho nhạc mẫu vừa lòng hơn phương kế trước.

— Ta thú thật, ta vẫn cảm ơn anh..., nhưng ta không thể hiểu những điều quyết định quá...

— Tùy ý nhạc mẫu.

Đạt bằng vừa nói vừa vỗ tay vào đống giấy sợ.

Lễ biên nhẹ nhàng bước vào. Tiếng nói của người đầy tớ già cũng nhỏ lại, đi thì nhón chưn đi nhẹ như đi trong phòng một người bệnh. Lễ biên bẩm rằng có bà nguyên soái Bồi công đến thăm bà Bá lê vy và cô tiểu thư Mộng lang đến thăm Ái lịch.

Đạt bằng xách mũ toan ra đi; nhưng Lai mộng cầm lại:

— Cậu hãy ở lại đã, tôi có việc nói.

* * *

Vợ chồng Đạt bằng lâu nầy ngồi nói chuyện riêng với nhau là một lần đầu, vì hai người mắc việc lại mỗi người đều có ý riêng muốn dấu nhau nên thường hay lánh những cơ hội gần gũi nhau. Hai người ngồi buồi lâu mà vẫn nín thinh.

Lai mộng ngồi ngả trên chiếc nệm ghế dài. Trên hai tay rất trắng của nàng, mấy chiếc nhẫn sáng nhoáng. Cặp chưn mang đôi giày nhỏ, để bày một đoạn tất đen. Bộ đồ tang phục rất hợp với màu da của nàng. Đạt bằng tưởng như cũng không thể lãnh đạm với cái vẻ đẹp của vợ, ngồi một cái ghế gần đó, sẵn lòng hòa giải nếu vợ chàng mà biết ăn năn.

Lai mộng cũng nhìn chồng: con người kia nàng ít hiểu biết, ít thương yêu, cái con người ấy lại là chồng nàng, bạn trăm năm tâm phúc của nàng, quan hệ đến hạnh phúc của nàng! Cũng quái lạ thật!

Còn Đạt bằng thì sau cái ngày đau đớn, chàng có hơi tỉnh lại, và tin cậy ở cái quyền người chồng coi vợ cũng như vật sở hữu của mình, nên hy vọng Lai mộng sẽ cung sự an ủi cho mình. Chàng cũng ước ao bỏ được lòng ghen, quên cả việc kỳ vãng để hưởng lại cái thú mật nguyệt ngày xưa. Chàng càng nhìn Lai mộng thì càng trông thấy rằng không thể nào thấu hiểu được lòng nàng: sự bí mật của người đàn bà, cả sự mưu mẹo ngấm ngầm, các tính tình phức tạp, đã làm cho chàng tức giận. Thế nhưng mà chàng cũng còn yêu nàng, hoặc không yêu nàng thì cũng ham muốn.

Một buổi lâu, Lai mộng nói:

— Cậu mời mẹ tôi và em tôi cùng đi Trung hoa hay nơi khác, có thật vậy không?

— Không lẽ có mẹ và Ái lịch đi mà mợ không bằng lòng sao? Tôi tưởng chắc mợ sẽ bằng lòng hơn tôi mới phải.

Mà sự thật là Đạt bằng không thích cho bà gia ở chung chút nào, vì chàng sợ ảnh hưởng không tốt cho nàng vợ. Thật tình chàng nói cho hết bổn phận, nhưng cũng mong bà Bá lê vy không nhận lời.

Lai mộng lại hỏi:

— Vậy thì cậu đã nhứt định ra ngoại quốc phải không?

— Phải.

— Và đem tôi đi theo phải không?

— Đành rồi.

— Vậy cậu định đi đâu?

— Tôi đã nói: đi xa lắm. Thế giới nầy hẹp lắm, và ta vẫn thường gặp những người ta không thích gặp sau cái tai nạn đã xảy đến cho ta.... Ta hãy làm cho người ta quên ta đi, và ta cũng nên quên các sự đau đớn mà thành Ba lê nầy có thể nhắc nhở đến....

— Nhưng vì cớ căn yếu gì mà cậu phải đi xa Ba lê?

Đạt bằng nghe câu hỏi phải nhăn mày; chàng tưởng đã nói rõ nguyên nhân rồi. Chàng mà ra đi lần nầy là không phải vì lòng ưa thích ra ngoại quốc đâu. Đó chính vì cớ khác chớ không phải muốn làm một quan lãnh sự nghèo, hoặc ở địa vị một người giàu muốn có chút trưởng vị. Đâu được mình phải đi tìm cơm hữu như ai, thật không phải là một điều vui sướng gì.

(Kỳ sau sẽ tiếp)

QUÍ ÔNG QUÍ BÀ....
Quí vị giáo sư, quí học sanh cần tịnh dưỡng

Bổ lao đệ nhứt :

SI LAO BỔ TẠNG HOÀN

CHẤT SÂM NHUNG GIAO THỤC Y SANH TRƯƠNG MINH Y GIÁM CHẾ

大補勞之聖藥南圻造仁堂蔡房

Si lao bổ tạng hoàn

Là : Thuốc bổ lao quí ông, quí thầy, cũng quí vị giáo sư, quí học sanh gầy ốm. Bổ tinh thần, dưỡng trí não, bổ phổi yếu, bổ thận hư, Mộng tinh cùng Di tinh, đau mỏi mệt v. v. Hoặc già cả lớn tuổi hay mệt, nam phụ lão ấu đều dùng hay cả.

MỖI HỘP 12 HOÀN GIÁ 1$00, 6 HỘP GIÁ 5$00

Có bán lãnh hóa giao ngân. Mandat gởi trước khỏi chịu tiền gởi.

Của nhà thuốc TẠO - NHƠN - ĐƯỜNG

Phố tại Hốc-môn mười mấy năm danh tiếng

Hiện nay ở tại số nhà 298 Rue Marché Gò-vấp (Giadinh)

Thơ hoặc mandat đề : TRƯƠNG-MINH-Y

Directeur TẠO-NHƠN-ĐƯỜNG Nam-kỳ — Gò-vấp (Giadinh)

Nhà Đại lý Khưu Hoàng n· 15. Amiral Courbet Saigon. Hiệu Huỳnh Trí n· 15, Ohier Phnom Penh. M. Đồng góc Chợ Mới Saigon. Mme Nguyễn văn Điều tại chợ (Gia định). Ở xa có buôn cách lãnh hóa giao ngân.

THUỐC LẬU BẢO-AN

Là một món thuốc gia truyền, uống vào : không vật vả nhọc mệt, không công phạt (đàn bà có thai cũng dùng được) và không hại sinh dục như những thứ có bạn miêu thủy ngân ; chỉ độ rằm tiếng đồng hồ đã thấy chuyển, thấy đỡ rồi chẳng bao lâu là khỏi. Thực là một món thuốc rất linh nghiệm đã được nhiều anh em chị em trong tam-kỳ tin dùng, cả đến người tây người khách cũng công nhận rằng thuốc hiệu BẢO-AN là hay.

LẬU MỚI MẮC (stat aigu) tiểu tiện tức buốt nát lắm mủ, nên dùng cỡ 14 lọ$0 một ve, MẮC ĐÃ LÂU (ét.t chronique) tiểu tiện thông ít mủ hoặc sáng dậy một có một tý (goutte militaire) nước tiểu thì lẫm vẩn (filament) nên dùng cỡ 13 cung 0p.80 một ve.

BẢO—AN—ĐƯỜNG

12 route de Hué HANOI

Là một nhà chuyên trị bệnh tình, có nhận chữa hà nội và bán đủ các đơn hoàn tán. ĐẠI-LÝ : HAIPHONG. Mai-Linh 63 Paul Doumer VINH. Lê-Long 48 Verdun [illegible] BATRI. M. Trần-lập-Thà [illegible].

Bịnh Phong = Tình

LẬU, DƯƠNG-MAI, SANG-ĐỘC

Chẳng nên nghe những lời rao quá dáng : Nào rẻ tiền, nào mau mạnh trong ít tiếng đồng hồ rồi dụng thứ nào dùng thứ nấy. Đó là những phương thuốc uống là [illegible] cho nọc độc nhập vào cốt nên uống vô thấy đỡ ngay, nhưng hết sức nguy hiểm cho tánh mạng sau nầy, vì gốc độc đã ăn thấm vào ngủ tạng và lục phủ. Nếu thức khuya, làm công chuyện mệt, uống rượu nhiều, thế nào cũng trở lại (thành bệnh lâu năm) hành nóng lạnh, tay chơn nhức mỏi, đau xương sống, đau cùng lắt léo, đau thắt ngang lưng, đau rang nơi ngực, đường đại bón, đường tiểu không thông, có chút mủ, hay là như sợi chỉ, hoặc cho vợ con vì gốc độc di truyền (bởi thế nên có nhiều người bệnh không biết rõ, nói tôi đau bệnh phong tình, uống thuốc hết rồi, không chơi bời nữa, sao bệnh trở lại).

Vậy phải tìm cho đặng thứ thuốc nào trị tận gốc mới có thể tuyệt nọc đặng, như thuốc :

Sưu-độc Bá-ứng-hoàn

hiệu ÔNG TIÊN là một thứ thuốc bí truyền, gồm trị tận gốc tuyệt nọc các chứng bệnh phong tình như : Lậu, Tiêm la, Cốt khí, Sang độc, Dương mai, Hột xoài, bất cứ nặng nhẹ lâu mau, hay là độc nhập vào cốt di truyền, thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG-TIÊN cũng tống lôi gốc độc ra dứt tuyệt, khỏi cần trừ cữ, không hại đến sanh dục, không hành bệnh nhơn.

Người bệnh muốn dùng thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG TIÊN khỏi lầm lạt nhưng mấy thứ thuốc khác, nên hỏi trước những người có dùng rồi mới tin chắc, hay là mời đến nhà thuốc chánh tại Phú-nhuận cùng các chi-ngánh dưới đây, chúng tôi sẽ đem cách thí nghiệm và thơ chứng nhận ở các nơi, cho người bệnh thấy rõ thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG TIÊN, ai dùng cũng dứt tuyệt nọc.

Khỏi chưa chắc tuyệt nọc

Nghĩa là trước kia đã có đau bệnh Phong tình như : Lậu, Tiêm la, Cốt khí, Hột xoài, Dương mai, v. v... dùng đủ thứ thuốc đến nay chưa chắc là dứt tuyệt nọc, trong mình còn nhức mỏi, tiểu tiện bón huốt, nếu để lâu sanh ra tê bại và nhiều chứng bệnh rất ghê gớm. Mau dùng thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG TIÊN trong ít ngày sẽ thấy nước tiểu có chỉ nhợt cận cáo, và trong mình đặng nhẹ nhàn thơ thới, đó là nọc độc hay còn ẩn trong mình bị thuốc tống lôi ra, phải ráng dùng cho thường sẽ hết dứt.

Bịnh đàn bà

Có nhiều người bị gốc độc bệnh Phong tình của đàn ông sang qua, hay đau, mai mạnh, huyết trắng ra dầm dề, lộn mủ lộn máu, hôi tanh khó chịu, lầm tưởng là đau tử cung hay là bạch đái hạ, dùng thuốc hết tiền mà bệnh không mạnh, đến đỗi phải thiệt mạng. Vậy phải dùng thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG TIÊN mới hết đặng.

Bịnh con nít

Bị gốc độc của cha mẹ di truyền, may còn sống sót đặng, mình mẩy ghẻ chốc, a nhọt, lở lói cùng mình, mau dùng thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG TIÊN hết sức công hiệu.

Chúng tôi dám nói quả quyết và làm cam đoan ngoài thuốc SƯU ĐỘC BÁ ỨNG HOÀN hiệu ÔNG TIÊN ra chưa chắc có thứ nào trị đặng tận gốc và tuyệt nọc các chứng bịnh Phong tình.

Nhà thuốc ÔNG-TIÊN

86 82-84-86 88-90-92, Rue Paul Blanchy prolongée

Phú-nhuận—Saigon

SUCCURSALES :

SAIGON	HUẾ	HANOI	P. PENH
78, rue d'Espagne	*51, rue Gialong*	*63, rue du Papier*	*Rue Ohier*
DAKAO	CANTHO	BACLIEU	
169, Bd. Albert Ier	*Bd. Saintenoy*	*Avenue Chanzi*	

Và trên 800 nhà đại lý ở các nơi trong xứ Đông dương.

Nhà thuốc VÕ-VĂN-VÂN ở Thudaumot

Chi-cuộc VÕ - VĂN - VÂN *ở Huế*

87, Rue Paul-Bert, 87

Khai trương vào ngày 6 Décembre 1935

Kính cáo đồng bào,

Hiệu thuốc chúng tôi ra đời chưa được bao lâu mà phát đạt một cách phi thường. Các nhà đại lý thường không đủ thuốc bán, không đủ cho thân chủ dùng. Đường sá xa xuôi ngàn dặm, ở trong Nam ra Trung, Bắc chúng tôi có toan liệu gởi thuốc cách nào cho mau chóng đi nữa cũng mất bốn năm ngày đường. Thành thử các nhà đại lý và quí vị thân chủ dùng thuốc phải phiền lòng trông đợi. Muốn trừ sự phiền phức ấy và chấn hưng nghề y nước nhà được vững bền, mở mang cùng người chúng tôi đã mở chi ngánh Tổng phát hành tại Saigon và chi cuộc tại Quinhon, Tourane, Haiphong, Hanoi rất lớn lao. Nay chúng tôi lại mở thêm chi cuộc ở Huế sắp đặt theo kiểu tối tân. Thuốc trữ tại chi cuộc rất nhiều, không sợ thiếu nữa. Vậy từ rày các nhà đại lý từ Huế ra Thanh hóa và quí vị thân chủ có cần dùng lấy thuốc xin mời lại chi cuộc hay gởi thơ cho chi cuộc thì chi cuộc gởi thuốc ngay.

Từ khi các món thuốc của chúng tôi lưu thông trong xứ Đông pháp nầy, chúng tôi đi đâu cũng được đồng bào hoan nghênh, khuyến khích, đem lời thành thực tỏ bày rằng hiện thời các thứ cao, đơn, hoàn, tán của chúng tôi là công hiệu đệ nhứt. Mỗi món thuốc chuyên môn trị một chứng bệnh riêng, chớ không tom góp trăm ngàn chứng bệnh khác cũng tiêu trừ được. Cũng vì sự công hiệu của các thứ thuốc và lòng thành thực của chúng tôi giúp ích cho nòi giống mà đồng bào khuyến khích chúng tôi nên mở ra khắp cả Đông pháp cho nhiều chi cuộc để đồng bào có sẵn thuốc dùng cho tiện. Nên chúng tôi lập ra chi cuộc Huế và khai trương vào ngày 6 Décembre tới đây.

Chi cuộc VÕ VĂN VÂN Huế
87, Rue Paul-Bert, 87

VÕ VĂN VÂN dược phòng
Thudaumot Cochinchine
Kính cáo

Dầu Cù-Là Võ - đình - Dần thoa uống trị bá chứng hay hơn hết 0$10 1 lọ

VUA THUỐC BỔ Ở VIỄN - ĐÔNG

CỬU - LONG - HOÀN

(Tên thuốc cầu chứng tại tòa)

Chuyên trị những chứng bệnh sau nầy :

1·) GIÀ CẢ : mệt nhọc ăn ngủ thất thường, hay đau vặt, nhức nổi bần thần, hay âu sầu dã dượi. 2·) ĐÀN ÔNG : yếu nhược, tinh lực khiếm khuyết, đau lưng, mỏi gối, hình vóc tiều tụy, kém huyết, ốm xanh, làm việc ít mà mau mệt. 3·) ĐÀN BÀ : mất mau, ăn ít ngủ ít, hay bồi hồi, hay mệt, hay quên, xanh ốm bất cứ do nguyên nhơn nào. 4·) CON NÍT : chậm lớn, ốm o, làm biếng ăn, chậm lục, thiếu trí khôn, hay đau vặt. 5·) KHÔNG BỊNH : nên uống thấy mau lên cân, mập mạp sung túc, khí huyết cường kiện. Đi ra thức đêm uống một hoàn thấy khỏe.

Thực là một thứ thuốc vừa bổ vừa trị bệnh, công hiệu phi thường

Từ 7 năm ra đời, chưa có thuốc nào tranh đặng

Hộp 10 hoàn 3$50. — Hộp 4 hoàn 2$20. — Hộp 2 hoàn 1$10

BÁN TẠI : VÕ ĐÌNH-DẦN ĐẠI-DƯỢC-PHÒNG

57, rue Paul-Bert — HUẾ

TOURANE rue Verdun, THANHHOA 29 Grande rue, VINH 3 maréchal Pétain NHATRANG 37 R. Coloniale, QUINHON Avenue Gialong, PHANTHIẾT rue Gialong

Mme RICHARD

Phono-Photo-Musique

Trước ở đường citadelle số 7

NAY DỜI ĐẾN

Đường GIA - LONG số 87 — HUẾ

KỀ TRƯỜNG HÁT

Nhà rộng, Hàng hóa đủ hơn

Ngoại mấy hát dĩa hát BEKA, lại còn bán máy chụp hình và đồ phụ tùng giá như bên Pháp.

Đờn tây như violon, mandoline, banjo giá từ 8$50 của hiệu COUESNON — PARIS

NHÂN TẠO HUYẾT ! CỐ TINH BỔ THẬN

BỔ-HUYẾT — SÁT-TRÙNG

Bổ-dưỡng thân-thể — Lọc sạch máu bẩn — Làm cho khí-huyết sung-túc — Công-dụng đặc-biệt là sát được vi-trùng LẬU và GIANG-MAI, và các chứng sát, lở, ghẻ — Già suy yếu, trẻ ít ăn, mạnh mau — Đàn bà có mang dùng an-thai — Ở-cữ dùng chóng đỏ da, mau trở lại tươi đẹp.

Mỗi chai 1$50 — Nửa tá 7$50

CHÚ

THẬN HƯ — DI-TINH

CHUYÊN TRỊ : Di-tinh, mộng-tinh, hoại-tinh — Khi sơ phát : đau lưng, mỏi gối, mắt hoa, tai ù, đầu nặng, cổ họng ráo, mũi khô — Đêm nằm ít ngủ, hay theo thói ngồi ngọi liên miên, chiêm-bao mộng-mị vẩn vơ... Dễ nặng nhẹ, đã dùng đến thuốc nầy là được khỏi hẳn.

Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 5$00

Hai thứ thuốc nầy nổi tiếng khắp Đông-Pháp, ngoài những báo thơ minh tạ đã đăng trước, nay xin dịch bản phân chất, đoạn quan năm ANTORINI ban khen thuốc NHÂN-TẠO-HUYẾT sau khi ngài đã thí-nghiệm và phân chất tại phòng LABORATOIRE de CHIMIE de L'INDOCHINE—HANOI như sau :

« . . . . Thuốc nầy lấy toàn tinh chất của mười một thứ cây quí, « trong đó có vị NHÂN-SÂM, chế theo phương pháp bào chế Thái-« tây, hợp dụng cho người Annam có thể bồi khí huyết, tăng sức « khỏe, làm cho hồng huyết cầu (globules rouges du sang) tươi tốt « trong sạch, và sát trừ được vi trùng lậu, giang-mai ».

Trích dịch đoạn ngài chứng nhận thuốc CỐ-TINH BỔ-THẬN :

« . . . . Thuốc nầy không có chất độc, tinh chế toàn nguyên liệu rất « quí như SÂM một ang v.v... trị chứng đau thận di-tinh ».

NGŨ—TINH DƯỢC—PHÒNG

N·114— Hàng-Bông—HANOI

CÁCH ĐIỀU-TRỊ THEO PHƯƠNG NỘI-ẨN để chữa

BỆNH GIANG-MAI

bằng thuốc bánh

SIGMARGYL

Thuốc SIGMARGYL trắc có ba thần hiệu đã thí nghiệm về Bệnh Giang-Mai, thuốc SIGMARGYL nầy chữa ngay ở máu và ở các nơi bệnh chứng tổn-thương, cả các thời-kỳ của bệnh Giang-Mai. Không quan-ngại gì, không tổn-hại gì đến tì vị, thuốc nầy là một thứ thuốc trắc hay, có các tay thầy thuốc chuyên-môn chứng-thực và lại có công-hiệu :

THAY ĐƯỢC THUỐC TIÊM

Chế ra tại LABORATOIRE CHIMIOTHÉRAPIQUE số 2, Place du Théâtre-Français, PARIS

Thuốc SIGMARGYL bán tại các hãng bào-chế tây ở thuộc-địa.

à Huế : Pharmacie IMBERT

Tin mừng Hanoi

AN-THÀNH là một nhà kỹ nghệ chuyên môn có tài chế tạo ra kiểu áo Pull'over DOCTORAT bằng laine rất thích hợp với thời thế, hiện vừa đây được Hoàng-Đế ban thưởng Bội Ngũ Hạng Long Bội Tinh.

Nhân dịp nầy, bản hiệu hạ giá đặc biệt các thứ hàng sau nầy, mong rằng các Ngài có vì công nghệ của AN-THÀNH, mà chấn hưng cho thì AN-THÀNH cảm tạ vô cùng.

AN - THÀNH

41 — Phố Hàng-Đào — 41 HANOI

Áo tập thể thao của các cậu học trò nhỏ 0$20 — Áo tập và các hội thể thao người lớn 0$35 — Chemisette thường 0$35 — Chemisette Elégant cái của 0$65 — Cổ fermeture 0$30 — Chemisette SOLIAR kiểu tối tân đặc biệt cái của 1$00 — Áo bận lạnh bằng laine không có tay kiểu DOCTORAT 2$20 — kiểu SOLIAR 2$50 — Có đủ các thứ áo người lớn và con nít bằng pure laine và coton.

Lại có đủ các thứ lụa Hadong giá từ 0$35 - 0$40 - 0$45 - 0$50 - 0$60 - 0$70 - 0$80 — Tussor màu 1$50 một thước. Mọi đề có giá riêng rất đặc biệt.

NHÀ THUỐC

"ÔNG TIÊN"

86, 88, 82, 90, 92, rue Paul Blanchy prolongée

PHUNHUAN—SAIGON.

MỘT MÓN THUỐC MỚI TÌM.—

Trị đặng các chứng bịnh phong độc, sanh bịnh ngoài da, như : ghẻ chốc, lác voi, lác đồng tiền, mụn cám, mụn bọc, nhọt, lông ben, bắt bịnh cùng những mụt mọc ngoài da nổi cùng mình mẩy sần đỏ có giả, ngứa ngáy khó chịu như thế.

CHẲNG NHỮNG THOA PHẾT SƠ SÀI MÀ HẾT ĐẶNG, hãy uống thuốc « GIẢI PHONG SÁT ĐỘC HOÀN » hiệu « ÔNG TIÊN » sẽ thả tiêu hết những độc địa trong mình. Làm cho máu trở nên tinh sạch, tươi tốt mà trừ các chứng bịnh trên, sự hiệu nghiệm thấy liền trước mắt.

Mỗi hộp giá : 0$60

có bán khắp nơi. HUẾ 51 rue Gialong

INJECTION PEYRARD D'ALGER

Thuốc thục hiệu nầy chế ra đã lâu rồi và hiệu-nghiệm hơn các thứ BỔ TRỊ BỊNH BÁU-LẬU [illegible]

Trong 222 người A-Rập dùng thuốc nầy thì lành bịnh hết 221 người

(Y theo 101 phúc các hưng-y ở Alger)

BÁN TẠI SỐ : SPÉCIALITÉS PEYRARD [illegible] PARIS

và cùng các nhà thuốc có danh

Thuốc Văn-minh

Bỏ Á-phiện không hại thân thể CAM ĐOAN « không khỏi không mất tiền », bệnh nặng chỉ trong 2 tháng là khỏi.

Mùa độc mỗi nhà nên có sẵn một ve dầu CÙ-LÀ-SU-TÔ để trừ các bệnh.

Áo lạnh bằng laine đã kiểu mới đến, mỗi áo 2$20.

Sơn Résistance bán rẻ không đâu bằng.

Bán tại : NGỌC-HÙNG
91, rue Gia-long HUẾ

BỘ BA !...

MUỐN : TỐT. LỢI. RẺ

XIN ĐỂ Ý MÀ DÙNG :

1) DẦU XĂNG (ESSENCE)

2) DẦU NHỚT (HUILE)

3) MỠ (GRAISSE)

Có dùng mới biết ;

S H E L L

SHELLCOOL
SHELL A CYL
HUILE SHELL
GRAISSE SHELL

biết chắc dùng mãi.
Đâu đâu cũng sẵn có

SHELL

[illegible] TIẾNG-DÂN HUẾ

Directeur Gérant : HUỲNH-THÚC-KHÁNG

LE DIRECTEUR PERANT: Le Khuong

CHUYỆN BÁO ỨNG

— Tôi muốn nói thuyết báo ứng.

— Chết chưa! người ta đương ham nghe chuyện mới, như triết học, khoa học phương tây, bác lại đem chuyện « báo ứng » cổ rích phương đông ra mà nói, ma nào thèm đem vào tai.

— Ấy thế, muốn rước đều hay đều tốt của phương tây, trước phải biết bỏ cái hư cái xấu của phương đông ta, như muốn gieo lúa trước phải bừa cho sạch cỏ. Tôi muốn nói chuyện « báo ứng » tức là nói thói hư của người mình, may ra có bỏ bớt được chút nào, để có chỗ trống cho chuyện mới phương tây đi vào chăng.

— Bác lại dở chuyện tiểu thuyết thần quỉ ra chớ gì?

— Ấy lại tiểu thuyết, anh nói chuyện hay phương tây, như triết học, khoa học thì tôi ít thấy, chớ thấy chan chan là tiểu thuyết tình cùng thứ thì nhảm, vậy tiểu thuyết « báo ứng » còn có ý nghĩa răn đời, không hơn nói chuyện vô ý nghĩa mà có hại sao?

— Ừ, tôi đoán trúng, bác nói chuyện báo ứng trong tiểu thuyết.

— Không đâu, anh lầm: Tôi vẫn tin khoa học triết học thái tây, về cái cớ sống còn trên đời, hơn thua, được mất, cố tìm cho ra nguyên lý đích xác, chớ không tin cái thuyết « báo ứng » u minh vô bằng cớ kia. Tôi vẫn không khi nào tin câu chuyện báo ứng bày đặt trong chuyện tiểu thuyết. Chuyện tôi sẽ thuật dưới nầy chính là chuyện trên lịch sử, đầu tự tôi cho là sự ngẫu nhiên, mà phần đông người phương đông cầm như là chuyện báo ứng, nên tôi mượn hai chữ « báo ứng » cho công chúng dễ hiểu.

— Vậy bác kể nghe:

—Chuyện ấy có nhiều, nhưng xin kể vài chuyện, nhứt là chuyện trong pháp luật nghiêm khốc và quan trường bảo phục:

1) Thương-Ưởng đời Tần. — Thương-Ưởng người khắc bạc, làm tướng vua Tần-Hiếu-Công, đặt ra hình luật nghiêm khắc, cho đến thầy dạy Thái-tử là Công-tôn-Giả vô tội, vì Thái-tử làm điều trái phép mà Thương-Ưởng bắt tội Công-tôn-Giả bằng luật kênh (墨 chạm chữ trên trán). Thương-Ưởng lại ra lệnh cho dân gian nhà ai chứa người khách nào không có giấy nghiệm chứng (như giấy căn cước) thì người chủ bị tội.

Sau vua Hiếu-Công mất, vua Huệ Văn lên ngôi, có người cáo Thương Ưởng mưu phản, quan lại bắt trói bắt. Ưởng trốn sang nước Ngụy, nước Ngụy không dung, lại trốn về nước Tần. Lúc đi trốn Ưởng vào nhà nào, chủ nhà đều nói: « Theo pháp lệnh quan tướng chúng tôi Thương-quân, chứa người không có giấy nghiệm sẽ bị tội, nên không dám chứa ».

Ưởng than rằng: « Mình đặt pháp ra để tự giết lấy mình, đến thế sao? » (作法自斃 — 史記) Ưởng không chỗ trú trốn rồi bị giết.

Đó là một chuyện « báo ứng ».

2) Châu-Hưng ở đời Đường Võ-Hậu. — Võ-Hậu là một vị vua đàn bà gian hùng trên lịch sử phương đông, không ai lạ gì. Bà ta cướp ngôi vua, chuyên quyền nước, thần dân ai cũng oán vọng. Bà ta cố trị bọn oán vọng đó, mới mở nhiều cửa « cáo mật » ra. Cáo mật nghĩa là có cáo việc bí mật của ai thì cứ tới cáo những cửa ấy. Ôi thôi! Thứ cáo mật ấy như ong giấy: Châu-Hưng, Lai-Tuấn-Thần có tánh tàn nhẫn, nghinh hiệp ý bà, đặt ra một bộ sách gọi là « La chúc kinh 羅織經 », thêu dệt dẫn người vào tội, giả đồ đăng vu phản cho những người vô tội. Trong ngoài nhân dân sợ bọn ấy như hùm beo.

Có lẽ trời có con mắt hay sao, là đó có người mật cáo Châu-Hưng cùng Khưu thần Tích mưu phản. Võ Hậu không giao cho ai tra xét lại giao việc tra xét ấy cho Lai-tuấn-Thần (tức một tay thảm khốc đồng sự với Châu Hưng). Tuấn Thần bảo Hưng:

« Thường thường tra tấn bọn tù mà chúng nó cứng cổ không chịu khai, không chịu nhận tội, nên dùng phép gì? »

Hưng trả lời: « Cái đó rất dễ. Đem cái ghè to, lấy than đun lửa bốn phía cho đỏ, bắt tù vào trong ấy thì chuyện gì mà nó chả nhận? »

Tuấn Thần nghe thế, liền sai người đem cái ghè to đốt than đỏ chung quanh như lời Hưng bày, rồi đưa giấy bảo Hưng:

« Có lệnh trên truyền cho tôi bắt anh, xin mời vào cái ghè ấy! »

Hưng chịu tội, bị đày sang xứ Lĩnh nam.

Đấy lại là một chuyện báo ứng mà báo ứng ngay trước mắt, bắt người đời ai nghe mà không rùng mình!

Hai chuyện trên về việc hình phạt, còn chuyện dưới nầy về việc quan trường.

3) Đinh-Vỵ là một tay gian tà đời Tống Chân Tôn, nhân Khấu Chuẩn làm tướng (có tiếng ngay thẳng danh thần đời ấy) thường ban khen Vỵ. Vỵ lần mò đến chức Tham chánh. Ngày nọ cùng ăn nơi sảnh Trung-thơ, canh vắng trên hàm râu Chuẩn, Vỵ đứng giậy lấy tay vuốt cho Chuẩn. Chuẩn cười:

— Tham chánh là đại thần của triều đình, mà vái canh cho tướng quan sao?

Nhân câu nói đó, Vỵ thẹn, trở lại thù Chuẩn, cốt tìm cách trả giận, bèn phát giác việc thiên thơ cùng vu cho Chuẩn là bằng đảng, đày Chuẩn ra làm Tư hộ tham quân ở Lôi châu (nơi viễn biên).

Không bao lâu Đinh Vỵ làm Sơn lăng sứ, vì việc dời huyệt và đồng bóng nói chuyện họa phúc sao đó, Vỵ bị tội đày ra làm Tư hộ tham quân ở Nhai Châu (lại xa hơn Lôi Châu).

Chuyện nầy có vài đều đáng để ý, dư luận đời ấy lấy làm khoái:

a) Lúc đày Khuấn Chuẩn, Đinh Vỵ bảo Tống Thọ (văn thần soạn chiếu sắc nhà vua) đùng điền « xuân thu vô tương, Hán pháp bất đạo » (1) để bố cáo tội trạng Khấu Chuẩn. Nhưng Tống Thọ biết trọng Chuẩn là tôi ngay, bị vu oan, không nghe theo lời Vỵ, đổi mấy chữ ấy đi.

Trời khéo khuấy ngang, đến lúc Vỵ bị tội, lại do tay Tống Thọ thảo tờ tội trạng. Thọ không phải ngăn ngừ gì nữa, cứ đem lời bảo của Vỵ mà bố cáo tội trạng của Vỵ, có câu mà người đời truyền tụng là: « Vô tương chi giới, cựu điển thậm minh; bất đạo chi cô, thường hình vỗng xá, 無將之戒舊典甚明, 不道之辜常刑罔赦 »; nghĩa là: lời răn vô tương, phép cũ rõ ràng, cái tội bất đạo, pháp luật không dung thứ được.

Thế là bao nhiêu mưu kế của Đinh Vỵ dụng tâm vu tội cho Khấu Chuẩn, trở lại làm cái bẫy hầm mà mình phải sụp xuống.

b) Khấu Chuẩn bị Vỵ vu hãm đày ra Lôi Châu, sau Vỵ lại bị kẻ khác bắt tội đày ra Nhai Châu, đường ra Nhai Châu, có đi ngang qua Lôi Châu. Nghe tin Đinh Vỵ bị đày đi ngang qua Lôi Châu, người nhà của Khấu Chuẩn muốn thừa nhịp phang cho Vỵ một cú đau, để trả thù. Nhưng Chuẩn không muốn, bèn sai người mang cho Đinh Vỵ một con dê quay, đưa ra khỏi địa hạt mình, và cho bọn người nhà uống rượu chơi vui, để khuây giận, cho Vỵ đi được yên. Người ta có câu ca: Nếu gặp Lôi Châu Khấu tư hộ, người đời nơi nào không gặp nhau. 若見雷州寇司戶, 人生何處不相逢.

Đấy là chuyện mà người đời cho là báo ứng, cũng báo ứng hiển nhiên, chính người đương cuộc làm ra rồi mắc lấy.

4) *Giả-tợ-Đạo đời Tống Cung-Tôn.* — Giả làm tướng vào cuối triều Tống, dâu cùng của hết, giặc giã tung hoành mà dẫn dụng bọn gian tà, xua đuổi kẻ trung trực, mở ra lầu các đình tạ, mua sắm đồ châu báu cùng ăn của lót, cho đến có tin giặc vây (giặc Nguyên) ở Tương Phàn mà Giả cứ cả ngày cùng bọn cơ thiếp vui chơi trong cảnh cực lạc, bọn môn khách và triều sĩ đều xưng tụng công đức Giả như ông Châu công.

Vì quốc kế khuẩn cấp, Giả lại hạ lệnh ép mua ruộng dân một phần ba làm công điền, nhân dân ta oán. Đại học sanh là bọn Diệp Lý dâng thơ chỉ trích những tội chuyên quyền ngộ quốc của Giả, bị Giả kết tội đày Diệp Lý ra ngoài Chương Châu.

Sau ít lâu Giả tợ Đạo bị quan ngự sử Tôn Vinh kể ra mười tội, Giả bị đày ra làm Cao Châu đoàn luyện sứ, đo Trịnh-hồ-Thiên áp giải: Giả đi đến Tuyền Châu, gặp Diệp Lý ở Chương Châu được ân xá về. Lý tặng Giả bài thơ:

« Dư quí lộ, quân lai lộ,
余歸路, 君來路
Thiên lý chiêu chiêu hồ bất ngộ.
天理昭昭胡不悟
Công điền quan hội cạnh hà như,
公田關會竟何如
Tử tế tư lương chân tự ngộ.
仔細思量真自誤
Lôi Châu hộ, Nhai Châu hộ,
雷州戶, 崖州戶
Nhân sanh hội hữu tương phùng xứ.
人生會有相逢處
Khách trung giải cấu khiêm chưng
客中邂逅欠羔羊 | dương.
Liêu tặng nhứt thiên trường đoản cú.
聊贈一篇長短句
DỊCH:
Đường ta về, đường người đi,
Biết chăng lẽ trời rõ ràng ghê?
Công điền quan hội thế nào đây,
Xét kỹ nên biết tự mình quấy.
Hộ Lôi Châu, hộ Nhai Châu, (2)
Người đời đi đâu không gặp nhau,
Gặp nhau giữa đường dê chả có.
Dài vắn xin tặng thơ vài câu,

Đấy lại là một chuyện báo ứng.

Ký giả vẫn không tin thuyết báo ứng, vì trên đời biết bao kẻ làm ác mà được sung sướng, mà kẻ lương thiện lại bị đọa đày, đó là theo cái công lệ thiên điền « ưu thắng liệt bại » chớ không phải có trời phật nào giữ cái quyền làm chuyện « báo ứng » kia. Song chuyện kể trên là chuyện sờ sờ trên lịch sử. « Đường hẹp gặp nhau » đâu là tình cờ mà trở làm chứng cho thuyết « báo ứng » nên thuật lại cho độc giả xem.

BẤT-NGÀU

(1) Quân thần vô tương, trong Công dương truyện nói sẽ làm việc loạn nghịch, bất đạo tên hạn bội.

(2) Tên đồng điền Khấu Chuẩn Đinh Vỵ nói trên.

BÁ TƯỚC MÔNG-THẾ-TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP-QUỐC LỊCH-SỬ TIỂU-THUYẾT

Tác-giả: Alexandre Dumas — XI — *Dịch-giả:* Nam-Sơn

— Bệ-hạ dùng một người như thế sao ?

— Ông Bờ-la-Cát nầy, ông không hiểu gì cả ; tôi nói rằng Vinh-Pho nhiều dục vọng ; cái gì nó cũng hy vọng, đến cha nó, nó cũng không kể.

— Vậy, hạ thần xin gọi nó vào.

— Gọi vào ngay bây giờ, nó ở đâu ?

— Nó chờ hạ thần ngoài xe thì phải.

— Đi tìm nó cho trẫm.

— Hạ thần xin đi ngay.

Công-tước đi ra, bộ đi mạnh bạo như một người thiếu niên ;

Lòng trung-quân sốt sắn của ông làm cho ông mạnh như một người mới chừng hai mươi tuổi.

Lu-y XVIII ngồi một mình xem sách.

Ông Bờ-la-Cát lại trở vào, cũng bước mau như khi đi ra. Nhưng vào đến phòng ngoài thì ông phải viện cái quyền của vua mới đi thẳng được. Áo quần lem luốt của Vinh-Pho, mà dầu cho không lem luốt (dẫu nữa cũng không phải là y phục phải bận vào chầu vua, nên viên quan gác cửa ông Bờ-rô-Dê triệt lại ; nhưng công-tước chỉ hô lên một tiếng : « lệnh đức Vua » thì Vinh-Pho được đi thẳng.

Vua vẫn ngồi y chỗ cũ. Mở cửa ra, thì Vinh-Pho đứng ngay trước mặt vua : cái cử chỉ đầu tiên của viên quan tòa ta là dừng lại.

Vua bảo :

— Anh Vinh-Pho, vào đây !

Vinh-Pho cái chào rồi bước tới một bước.

Lu-y XVIII nói luôn :

— Anh Vinh-Pho, ông Bờ-la-Cát đây nói rằng anh có việc gì quan hệ muốn nói với trẫm.

— Muôn tâu, công-tước nói phải, hạ thần rất mong rằng Bệ-hạ cũng sẽ nhận việc hạ thần sắp nói là hệ trọng.

— Trước hết, theo ý anh, việc không lành ấy có lớn đến như người ta nói không ?

— Muôn tâu, việc gấp lắm ; nhưng ngày hạ thần đến đây được sớm nên cũng còn có thể bổ cứu được ; hạ thần mong vậy.

Vua nhìn thẳng mặt hoảng hốt của ông Bờ-la-Cát và nghe giọng nói khan khan của Vinh-Pho, cũng đã bắt đầu cảm động :

— Anh cứ nói luôn, nhưng phải nói từ đầu nói đi, trẫm thích trật tự, bất kỳ về việc gì.

— Muôn tâu, hạ thần xin trình Bệ-hạ một tờ báo cáo rất đúng, song hạ thần đương bối rối, nên có câu gì không rõ, xin Bệ-hạ tha thứ cho hạ thần được nhờ.

Sau câu ấy Vinh-Pho liếc mắt nhìn vua, thấy vua có vẻ nhân từ, nên tiếp luôn :

— Muôn tâu, hạ thần nên nã đến Ba-lê đây để tâu lên Bệ-hạ rõ rằng hạ thần có khám phá được một cuộc âm mưu, không phải một cuộc âm mưu tầm thường thường thấy ngày một trong đám công dân hay trong đám mạt binh ; cuộc âm mưu nầy không khác gì một trận giông tố đương chực làm hại ngai vàng của Bệ-hạ. Muôn tâu, kẻ soán đoạt đã sắp đặt ba chiếc tàu chiến, và nghĩ một cái chương trình hành sự, chương trình tuy dại dột, nhưng cũng đáng ngại lắm. Giờ nầy đây, có lẽ nó đã lìa đảo En-bờ... Đi đâu thì hạ thần không rõ cho đích xác, song chắc là đến Na-bờ-lờ, không thì là đến Tốt-can-nờ, không nữa thì thẳng về Pháp, thế nào cũng bất ngoại ba nơi ấy. Bệ-hạ hẳn chưa quên rằng ông chúa En-bờ có giao thông với Ý và Pháp.

— Phải, trẫm biết, và mới đây nghe người ta nói rằng có mấy cuộc nhóm họp của phái Nã-phá-Luân ở đường Thanh-rẩu thì phải. Anh hãy nói nghe luôn. Vì sao anh biết rõ như thế ?

— Muôn tâu, nhơn cuộc thẩm vấn của một người ở Mạt-xây mà lâu nay hạ thần cho người theo dò xét, và đã cho bắt giam hôm hạ thần lên đường về Ba-lê đây. Người ấy là một người thầy thuốc, bị hạ thần tình nghi là có chưn trong phái Nã-phá-Luân, vừa rồi nó lên vào đảo En-bờ, yết kiến Đại đô-đốc ; ông nầy có nhắn miệng với nó về cho một người ở Ba-lê — bởi chi nó cũng không chịu nói tên người nầy — bảo sắp dậy chực về... (chính miệng người thầy thuốc khai vậy).

— Hiện người ấy ở đâu ?

— Muôn tâu, ở lao.

— Anh cho việc ấy là nghiêm trọng lắm sao ?

— Hạ thần nhận là nghiêm trọng lắm, nên nhằm ngày đám hỏi của hạ thần mà hạ thần cũng bỏ cả để đến chầu Bệ-hạ.

— À phải, anh nói cô Thanh-mây-Lâng phải không ?

— Con gái một người tôi rất trung thành của Bệ-hạ.

— Nhưng hãy nói về cuộc âm mưu cho xong đã.

— Muôn tâu, hạ thần sợ hơn một cuộc âm mưu nữa.

Vua vừa nói vừa cười :

— Hơn một cuộc âm mưu trong lúc nầy, nói dễ mà làm khó, vì trở lên ngôi của ông cha trẫm trước, trẫm đã để mắt cả về quá khứ, hiện tại và tương lai ; từ 10 tháng nay, các quan chức của ta hết sức lo giữ bờ cõi Địa-trung-hải. Nếu Nã-phá-Luân tới Na-om-bi-nô thì đã bị đánh tan tành cả rồi ; nếu về Tốt-can-nờ thì là khác gì đặt chưn vào cửu-quốc ; còn về thẳng Pháp đây thì càng mau chết lắm. Anh cứ an tâm, không can gì hết. Tuy vậy ta cũng biết ơn anh đó.

— À, ông Đăng-đờ-Rê trở lại đó. Tổng-trưởng cảnh-sát đứng dựng bước cửa, mặt mày xanh ngắt, tay run run rẩy, hai mắt giớn giác. Vinh-Pho lui lại cáo ra ; nhưng ông Bờ-la-Cát bắt tay giữ lại.

XI

Con hổ ở đảo Cọt-xờ

Vua Lu-y XVIII thấy sắt mặt kinh hoàng của Đăng-đờ-Rê, xô bàn một cái thật mạnh, và nói :

— Việc gì vậy, tử-tước ? việc gì mà hoảng hốt thế ? có định liễu gì với việc ông Bờ-la-Cát đã nói, và anh Vinh-Pho vừa nói lại đó không ?

Ông Bờ-la-Cát đi thẳng lại gần tử-tước, ông nầy đương lắm bắm :

— Muôn tâu...

Lu-y XVIII tiếp luôn :

— Thì nói mau nghe thử ?

Tổng-trưởng cảnh-sát lại quỉ sụp dưới chân Lu-y XVIII, vua lùi lại một bước và trừng hai hàng lông mày lên, nói :

— Ông có nói ngay không ?

— Muôn tâu, nguy khốn quá ! hạ thần nguy khốn quá ! biết bao giờ nói hết hồi hậu !

— Trẫm đã bảo ông nói ngay.

Muôn tâu, kẻ soán đoạt ngôi vua đã ra khỏi đảo En-bờ ngày 26 tháng hai, lên đất ngày mồng một tháng ba.

Vua hỏi rất mau :

— Lên ở đâu ?

— Ở Pháp, trong cửa biển nhỏ, gần An-ti-bờ, vịnh Ruy-ân.

— Nã-phá-Luân vào đất Pháp... An-ti-bờ... ở vịnh Ruy-ân... cách Ba-lê chỉ có hai trăm năm chục dặm... ngày mồng một tháng ba... mà hôm nay... mồng ba tháng ba, ông mới biết ! không, không, đều ấy không có lẽ : hoặc ông tiếp được một tờ trình sai, hoặc ông điên sao chớ !

— Muôn tâu, sự quả thiệt, than ôi !

Lu-y XVIII giận quá mà cũng sợ quá, nhảy đứng dậy như bị cái gì thình lình đập mạnh vào tim và mặt ông làm ông hoảng hốt :

— Vào đất Pháp ! kẻ soán đoạt ngôi vua vào đất Pháp ! Thế thì người ta không xem chừng nó sao ? Ừ, mà biết đâu, người ta thông đồng với nó, biết đâu !

Ông Bờ-la-Cát can thiệp :

— Muôn tâu Bệ hạ, người như ông Đăng-đờ-Rê đây, không thể gọi là phản phúc được. Hạ thần chúng tôi đều là những kẻ tai điếc mắt mù cả, quan Tổng-trưởng cảnh-sát chỉ chung phần mù điếc ấy mà thôi.

Vinh-Pho nói :

— Nhưng...

Dừng lại một hồi, sau tiếp :

— Muôn tâu, hạ thần nóng nảy quá nên lỗi phép, xin Bệ-hạ lượng thứ cho.

Lu-y XVIII trả lời :

— Anh cứ nói, cứ nói. Chính anh báo tin chẳng lành trước hết với trẫm ; anh hãy giúp trẫm tìm cách đối phó đi.

— Muôn tâu, ở miền nam người người đều ghét kẻ soán đoạt ngôi vua ; nếu nó léo chưn vào miền ấy, thì dân hai tỉnh Lăng-gờ-đúc và Bờ-rô-văng nổi lên chống lại nó, trưởng không lo gì.

Tổng-trưởng cảnh-sát nói :

— Phải, phải, nhưng nếu nó đi về phía Gáp và Xit-tờ-rông thì sao ?

Vua giựt nảy mình :

— Nó đi tới ! nó đi lần tới ! nó đi về Ba-lê đây sao ?

Tổng-trưởng cảnh-sát làm thinh, tức là thừa nhận quả vậy.

Vua nhìn Vinh-Pho mà hỏi :

— Còn dân tỉnh Bô-phi-nê có dễ xái như dân Bờ-rô-văng không ?

— Muôn tâu, hạ thần rất lấy làm tiếc : dân Bô-phi-nê không bị được dân Bờ-rô-văng và Lăng-gờ-đúc. Dân miền núi phần nhiều về cánh Nã-phá-Luân cả.

— Anh nầy biết rõ thiệt ;

Lu-y XVIII nói lẩm bẩm trong miệng, rồi xây qua hỏi Tổng-trưởng cảnh-sát :

— Nã-phá-Luân có được bao nhiêu quân lính ?

Tổng-trưởng cảnh-sát trả lời :

— Muôn tâu, hạ thần không được rõ.

— Sao, ông không rõ ! ông quên dò xét việc quan trọng ấy đi sao ?

Lại vừa cười — cái cười cay chua làm sao ! — vừa thêm :

— Có lẽ cũng không bao lắm hè !

— Muôn tâu Bệ-hạ, hạ thần không thể dò xét được. Tin chỉ nói người soán đoạt ngôi vua lên đất ngày nào và đi về đường nào thôi.

Vua hỏi :

— Tin ấy đến tay ông cách thế nào ?

Tổng-trưởng cảnh-sát cúi đầu như cách hổ thẹn lắm, mà trả lời :

— Do máy truyền tin.

Lu-y XVIII bước tới một bước, đứng thẳng mình, khoanh tay theo kiểu Nã-phá-Luân, bộ tức giận lắm, mà nói :

— Thế là bảy đội binh hiệp lực với nhau mà đánh đổ người ấy phải không ? một phép lạ trên trời đặt trẫm lại ngôi vàng của cha ông trẫm trước, sau 25 năm bị đày ; trong 25 năm ấy trẫm đã tốn bao nhiêu công phu nghiên cứu, để dò xét người và vật của nước Pháp nầy rồi mới đạt được mục đích mà trẫm ước ao, thế rồi một sức mạnh mà trẫm đã nắm trong tay chớ phải, lại xây lại làm hại trẫm.

(Còn nữa)